

**T.C.  
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HALK OYUNLARINA YÖNELİK YETENEK  
TESTLERİNİN İNCELENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Umut ERDOĞAN**

**Enstitü Ana Bilim Dalı: Folklor ve Müzikoloji**

**Tez Danışmanı: Doç. Hatice Selen TEKİN**

**HAZİRAN- 2009**

**T.C.**  
**SAKARYA ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HALK OYUNLARINA YÖNELİK YETENEK**  
**TESTLERİNİN İNCELENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Umut ERDOĞAN**

**Enstitü Ana Bilim Dalı: Folklor ve Müzikoloji**

**“Bu tez 16.06.2009 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.”**

Doç.H. Selen TEKİN  
**Jüri Başkanı**

- Kabul  
 Red  
 Düzeltme

Yrd.Doç.Dr. Türker EROĞLU  
**Jüri Üyesi**

- Kabul  
 Red  
 Düzeltme

Yrd. Doç.Dr. Paki KÜÇÜKER  
**Jüri Üyesi**

- Kabul  
 Red  
 Düzeltme

## **BEYAN**

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

**Umut ERDOĞAN**

**16.06.2009**

## ÖNSÖZ

“Halk Oyunlarına Yönelik Yetenek Testlerinin İncelenmesi” günümüzde profesyonel bir meslek ve aynı zamanda bilim dalı olan halk oyunları için oldukça önemlidir. Sporda yetenek seçimi ile kaydedilen büyük gelişmelerin halk oyunları ile uğraşanlar üzerinde de gözlemlenebilmesi ve halk oyunlarını bir adım da olsa ileriye taşıyabilmek şahsım için oldukça önemlidir.

Bu çalışmanın hazırlanmasın yardımlarını esirgemeyen danışmanım Doç. H. Selen TEKİN’e saygılarımı sunuyorum. Ayrıca çalışmanın başından sonuna kadar halk oyunları ile ilgili engin bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen, değerli büyüğüm, kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU’na teşekkürü bir borç bilirim. Aynı zamanda, bugünlerimin mimarı tüm hocalarıma minnettar olduğumu belirtmek isterim. Konu hakkındaki fikirlerini ve yardımlarını esirgemeyen tüm dostlarıma, Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümündeki değerli mesai arkadaşlarıma, çalışmalarından faydalandığım Dr. Mesut NALÇAKAN’a teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca hayatımın her safhasında yanımda ve destekçim olan ailemin tüm fertlerine tek tek şükranlarımı sunuyorum.

**Umut ERDOĞAN**

**16.06.2009**

# İÇİNDEKİLER

<b>KISALTMALAR.....</b>	<b>iii</b>
<b>TABLO LİSTESİ .....</b>	<b>iv</b>
<b>ÖZET.....</b>	<b>v</b>
<b>SUMMARY.....</b>	<b>vi</b>
<b>GİRİŞ .....</b>	<b>1</b>
<b>BÖLÜM 1: DANS .....</b>	<b>4</b>
1.1. Dans Nedir? .....	4
1.2. Dansın Doğuşu Ve Gelişimi .....	5
1.3. Türkler’de Dans .....	9
1.4. Türkiye’de Halk Oyunları Çalışmaları .....	10
<b>BÖLÜM 2: YETENEK SEÇİMİ.....</b>	<b>14</b>
2.1.Yetenek Nedir? .....	14
2.2. Sporda Yetenek Ve Yetenek Seçimi .....	16
2.2.1 Spora İlişkin Yeteneğin Erken Tanınması .....	18
2.2.2. Dünyada Uygulanan Modeller .....	20
2.2.2.1 Almanya Modeli .....	20
2.2.2.2. İsveç TTA Modeli .....	21
2.2.3. Yetenek Türleri .....	22
2.2.4. Sportif Oyunlarda Yetenek Seçimi Ve Temel İlkeleri .....	22
2.2.5. Temel Verim Faktörleri Ve Eleme-Seçme .....	23
2.2.6. Sporda Yetenek Belirlemenin Aşamaları.....	25
2.2.7. Sporda Yetenek Seçim Türleri.....	26
2.2.8. Yetenek Seçimi İçin Ön Şartlar .....	27
2.2.9. Yetenek Seçiminin Aşamaları .....	27
2.3. Yetenek Seçimi Ve Çalışmalarının Spora İlişkin Yararları.....	31
2.4. Yetenekli Sporcuların Bazı Özellikleri.....	31
<b>BÖLÜM 3: DANSTA YETENEK TESTLERİ .....</b>	<b>33</b>
3.1. Halk Dansları İçin Yetenek Seçiminin Gerekliliği.....	33

3.2. Dr. Mesut Nalçakan'ın Türk Halk Oyunları Bölümü öğrencilerine yönelik fiziksel uygunluk değerlendirmesi çalışması.....	35
3.3. Dans İçin Yetenek Seçimi .....	50
3.4. Dansda Yeteneği Etkileyen Faktörler.....	51
3.5. Çoklu Zekâ Kuramı .....	52
3.5.1. Çoklu Zekâ Teorisinin İlkeleri.....	53
3.5.2. Zekâ Alanlarının Belirlenmesinde Kullanılan Etkinlikler .....	53
3.5.2.1. Gözlem .....	54
3.5.2.2. İşaretleme Ölçekleri ve Dereceleme Ölçekleri.....	54
3.5.2.3. Anekdöt Kaydı .....	55
3.5.2.4. Kimdir Bu? Tekniği .....	55
3.5.2.5. Görüşme .....	55
3.5.3. Çoklu Zekâ Kuramındaki Zekâ Alanları.....	56
3.5.4. Çoklu Zekâ Kuramının Dansda Yetenek Seçimine Uygulanması.....	56
3.5.4.1. Bedensel – Kinestetik Zekâ.....	57
3.5.4.2. Müziksel – Ritmik Zekâ.....	58
3.5.4.3. Kişilerarası Sosyal Zekâ.....	60
<b>SONUÇ VE ÖNERİLER.....</b>	<b>63</b>
<b>KAYNAKÇA .....</b>	<b>70</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>73</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>103</b>

## KISALTMALAR

- TÜBİTAK** : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
- ODAİE** : Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
- HAKAD** : Halk Kültürünü Araştırma Dairesi
- HAGEM** : Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü

## TABLO LİSTESİ

<b>Tablo 1:</b> Sporda seçim ve eğitim süreci modeli .....	26
<b>Tablo 2:</b> Yetenek seçimi aşamaları ve içerikleri.....	28
<b>Tablo 3:</b> Yetenek seçimi aşamaları ve içerikleri.....	29
<b>Tablo 4:</b> Yetenek seçimi aşamaları ve içerikleri.....	29
<b>Tablo 5:</b> Yetenek seçimi aşamaları ve içerikleri.....	30
<b>Tablo 6:</b> Norm Tablo.....	31
<b>Tablo 7:</b> Değerlendirme Tablosu.....	50
<b>Tablo 8:</b> Halk Oyunlarına Yönelik Yetenek Seçimi Testlerinde Dansçılarda Aranabilecek Özellikler.....	66



<b>Tezin Başlığı:</b> Halk Oyunlarına Yönelik Yetenek Testlerinin İncelenmesi
<b>Tezin Yazarı:</b> Umut ERDOĞAN <b>Danışman:</b> Doç. Hatice Selen TEKİN
<b>Kabul Tarihi:</b> 16 Haziran 2009 <b>Sayfa Sayısı:</b> vi (Ön Kısım) +72 (Tez)+30 (Ekler)
<b>Anabilimdalı:</b> Sosyal Bilimler <b>Bilimdalı:</b> Folklor ve Müzikoloji
<p>Dans, insanoğlunun kendisini ifade etmek için seçtiği ilk araçtır. Bugün gelinen noktada ise fiziksel, işitsel ve zihinsel bir eylemdir.</p> <p>Sporda yetenek seçimini kullanan ülkelerin, spor alanında gösterdiği ilerleme çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Halk dansları için de ideal bir yetenek seçim modeli oluşturulursa, spor da yakalanan başarının benzerinin, dansta da gözlemlenebileceğini ön görüyorum.</p> <p>Bu çalışmadaki amacımız;</p> <ol style="list-style-type: none"><li>Dansta yetenek seçiminin gereğini ortaya koymak</li><li>Sporda yetenek seçim modellerini inceleyerek dansa uyarlayabilmek</li><li>Çoklu zekâ kuramını dans açısından değerlendirmek</li><li>Dansçı seçiminde aranabilecek özellikleri tespit etmek</li><li>Dansçılarda bulunması gereken özelliklerin nasıl tespit edilebileceğini belirlemek</li></ol>
<b>Anahtar kelimeler:</b> Dans, Yetenek Seçimi, Yetenek Seçimi Testleri

<b>Title of the Thesis:</b> The Analyse of the Aptitude Testes Aimed at Folk Dances	
<b>Author:</b> Umut ERDOĞAN	<b>Supervisor:</b> Associate Professor H. Selen TEKİN
<b>Date:</b> 16 June 2009	<b>Nu. of pages:</b> vi (pre text)+72(main body)+30 (appendices)
<b>Department:</b> Social Science	<b>Subfield:</b> Folklore and Musicology
<p>For humans, dance is the first way to articulate themselves. In the present situation, dance is a physical, audial and mental activity. Several studies exposed that, the countries which are using aptitude selection for sport are showing improvement in the sport field.</p> <p>It can be possible to see a success such as in sports in the folk dances, in case of the same ideal aptitude selection is constituted for the folk dances.</p> <p>Purpose of this study;</p> <ol style="list-style-type: none"><li>To expose the demand of aptitude selection at dance</li><li>To examine the aptitude selection models of sport and to adjust them to dance</li><li>To appraise multiple intelligence theory from the point of dance</li><li>To ascertain the speciality that can be required as in the selection of dancers</li><li>To determine how to ascertain the speciality that can be required as in the selection of dancers.</li></ol>	
<b>Keywords:</b> Dance, Aptitude Selection, Aptitude Selection Tests.	

## GİRİŞ

Giyim kuşam ihtiyacının bile farkında olmayan insan, ilk iletişim aracı olarak dansı seçmişti. İnsan doğa ile girdiği mücadelede; korkularını, sevinçlerini, hüznelerini hep dans ile ifade etmiştir. Dansı kullanarak kutsal bildiklerine tapınmış, hastalıkları iyileştirmeye ve kendine güç katmaya çalışmıştır. Zaman içerisinde, özellikle de teknolojinin gelişmesiyle dans ilk var oluşundaki yapısından çıkarak daha çok eğlence aracı halini almıştır.

Bazı bilim adamları dansın başlangıç noktasını, insanlığın var oluşuyla bir tutmaktadır. Ancak kökeni taklit ve ritüellere dayanan, yüzyıllardır süregelen olan danslar konusunda çok sayıda tarihi kaynak yoktur. Dans daha çok bir gelenek olarak günümüze kadar değişerek gelmiştir. Özellikle geçmişi 5000 yıl öncesine dayanan ve bir medeniyet kültürü olan Türk kültürü incelendiğinde, dans ile ilgili önemli noktalar gözümüze çarpmaktadır.

Bu köklü kültürün doğal bir sonucu olarak çok zengin bir dans kültürüne sahip olduğumuzu söylemek mümkündür. Bu zenginliğin sayısını binlerle ifade etmek abartılı olmayacaktır. Ancak bu zenginliğin yanında kaynak açısından bir o kadar fakir olduğu da söylenilebilir. Savaşçı ve yayılmacı bir toplum olan Türklerde dans önem bakımından hep en son sıralarda yer almış ve genellikle saray eğlencelerinde kullanılmıştır. Bu nedenle de Türk Halk Dansları alanında geriye dönük kaynak sıkıntısı çekilmektedir. Bu alandaki derleme çalışmaları Cumhuriyetin ilanı ile hız kazanmış ve günümüze kadar gelmiştir.

Bugün farklı kültürlerde, farklı şekillerde gözlemlediğimiz dans bir iletişim ve ifade aracı olma özelliğini korumaktadır. Ülke kültürlerinin önemli bir aynası konumundadır. Halen bazı ilkel toplulukların modern dünyaya dönük olan tek yüzü, modern dünya ile buluştuğu en önemli ortak nokta danstır. Bu topluluklar ekonomi ve refah düzeyi olarak dış dünya ile boy ölçüşemeseler de müzik ve dans söz konusu olduğunda bu hususlarda bir yarış içine girebilirler.

Dans ve bu bağlamda halk dansları, bugün geldiğimiz noktada sadece kültürel bir olgu olmaktan çıkarak bir meslek dalı, bir uzmanlık alanı, bir araştırma konusu ve bilim dalı halini almıştır. Bu yüzden dansın öğretim tekniklerinden, uygulanmasına; müzikal-

ritmik bütünlüğünden, sahne kurallarına uygun olarak sahnelenmesine kadar her alanda bilimsel yöntemler kullanılmalı ve diğer bilimlerin ortaya koyduğu bulgulardan faydalanılmalıdır.

Bu açıdan bakıldığında faydalanabileceğimiz en doğru bilim dallarından bir tanesi spor bilimidir. Sporda yapılan araştırmalar gösteriyor ki bilimsel yetenek seçimi modelleri ile spor politikalarını yönlendirip geliştiren ülkeler zaman içerisinde uluslar arası alanda bunun meyvelerini toplamışlardır.

Kimi ülkeler milyarlarca dolar harcayarak yapamayacakları ülke tanıtımlarını spordaki başarılarının katkısı ile yapmışlardır.

Halk oyunlarında yetenek seçimi ile ilgili bugüne kadar yapılmış en önemli çalışma spor hekimi Dr. Mesut Nalçakan'ın yaptığı çalışmalardır. Bu çalışmalar dansçıların fiziksel yeterliliğini ölçmeye yöneliktir. Ancak dans fiziksel özellikler yanında işitsel ve zihinsel özelliklerin de yeterliliğini gerektirir. Dolayısıyla bir dansçının yeterli olup olmadığı belirlenirken fiziksel, işitsel ve zihinsel yeterliliği bir bütün olarak ele alınıp karar verilmelidir.

Bedensel ve zihinsel özelliklerin ön plana çıktığı sporda yetenek seçimi ile bireysel ve grup olarak elde edilen başarıların; yine bedensel ve zihinsel özellikler gerektiren dans için de, bilimsel bir yetenek seçimi testinin uygulanması ile bu başarıların sağlanabileceği ön görüşü ile bu çalışmanın yapılması gerekli görülmüştür.

### **Konu**

Bu çalışmada öncelikle dansı ve tarih içerisindeki gelişimini özetlemeye çalıştık. Daha sonra yetenek kavramına değinerek, diğer bilimlerdeki yetenek seçimi testlerini, halk dansları için yetenek testlerinin gerekliliğini ve halk dansları için yapılan yetenek testlerini ele alarak inceledik. Çoklu zekâ kuramına değinerek, bir dansçıda amaca yönelik olarak aranabilecek özellikleri tespit ve tasnif ettik ve bu özelliklerin nasıl tespit edilebileceği hususunu inceledik.

## **Amaç**

Spor biliminde uygulanmış yetenek seçimi modellerini inceleyerek dansa açısından uygulanabilirliğini tespit etmek. Dansçada bulunması gereken özellikleri tespit ederek, bu özelliklerin nasıl tespit edilebileceğini ortaya koymak amaç edinilmiştir.

## **Önem**

Bu çalışma ile sporda bilimsel tekniklerle yapılan yetenek seçimi sayesinde elde edilmiş olan başarının dans da elde edilebileceği, bunun sağlayacağı faydaları ve dansın sadece fiziksel ve ya işitsel bir eylem değil; hem fiziksel, hem işitsel hem de zihinsel yetenekleri gerektiren komplike bir eylem olduğunu ortaya koymasıştır.

## **Yöntem**

Çalışmanın yöntemi fonksiyonalist bakış açısıyla kaynak tarayarak derleme tekniğine dayalıdır. Derlenen kaynaklar dans açısından incelenmiş; spor, tıp, müzik gibi bilimlerden faydalanılarak disiplinler arası karşılaştırma yapılmış, bu karşılaştırma sonucu elde edilen veriler dans açısından değerlendirilmiştir.

## BÖLÜM 1: DANS

### 1.1. Dans Nedir?

Dans; insanoğlunun tarihsel gelişim sürecinde ilk çağlardan itibaren gözlemlenebilen, insanların kendisini ifade etmeye yönelik kullandığı önemli unsurların başında gelmektedir. Bugüne kadar dansın ne olduğuyla ilgili çeşitli görüşler sunulmuş ve tanımlar yapılmıştır. Bunlardan bazıları;

“Müzik temposuna uyularak yapılan ve estetik değer taşıyan düzenli vücut hareketleri, raks” (TDK Büyük Türkçe Sözlük – Güncel Türkçe Sözlük).

“Kişinin, tinsel durumunu birtakım gövdesel devinimlerle açığa vurması” (BSTS / Budunbilim Terimleri Sözlüğü 1973).

“Müzik tartımına ve hızına uyularak yapılan, güzelduyusal değer taşıyan düzenli ve uyumlu gövde devinimleri” (BSTS / Gösterim Sanatları Terimleri Sözlüğü 1983).

“İnsanın ruhsal durumunu bir takım bedenî hareketlerle ifade etmesi, açığa vurması”(Örnek 1971:63).

“Belirli bir ritme uyan, bu bakımdan müzikle kaynaşan hareketler dizisi” (Meydan Larousse: 389).

“Orijini itibariyle majik ve kültik (büyü ve tapınmasıyla ilgili) olan, bütün çağlarda ve bütün ülkelerde duyguların, coşku ve heyecanların ritmik hareketlerle (müzik aleti eşliğinde veya müzik aleti olmaksızın) anlatılmasıdır” (Eroğlu 1999:17).

Görüldüğü üzere dansın çeşitli tanımları vardır. Ancak bu tanımların genelindeki ortak noktalar müzik ve ritmik harekettir. Ayrıca insanın kendisini ifade etme biçimi olarak dansı kullanması da bu tanımlardan anlaşılmaktadır.

Dans, Fransızca’da *danse*, İngilizce’de *dance*, Almanca’da *tanz*, Osmanlıca’da ise *raks* şeklinde görülebilmektedir. Yapılan araştırmalar Anadolu’da da *dans* kelimesine karşılık olarak çeşitli kelimeler kullanıldığını gösteriyor. Metin And bu bilgileri şu şekilde aktarıyor;

“Dans için, “oyun” yaygın, genel bir kelimeyse de çeşitli bölgelerde oyununun dans, raks karşılığı olarak başka kelimeler de kullanılmıştır.

Örneğin *kalgı* birçok yerlerde dans, raks karşılığı olarak bilinir. Öyle ki, “Nerede çalgı, orada kalgı” gibisinden bir de deyim vardır. Birçok yerlerde *kalgalamak* sıçramak anlamında kullanılır. Tekirdağ dolaylarında dans için *kırın* kullanılır. Konya’da ise *kırınmak* dansetmek anlamındadır. *Kırıntı* gelinin arkadaşlarına düzenlediği şölendir. Manisa’da *Tüneg* bir oyuna verilen addır, gene aynı bölgede *tünkmek* zıplamak, atlamak anlamına gelir. Elazığ’da *Şıkıldım*, oynamaya, dansetmeye uygun oyun havasıdır. Isparta’da *heleşek çekmek* hora tepmek anlamına gelir; kimi yerde *horitmek*, halay çekme anlamındadır. Her bölge kendi danslarına *bar*, *halay*, *horon* gibi genel adlar da vermiştir” (And 2002:144).

Görüldüğü üzere Anadolu’da halk kendi danslarına ve kendi hareketlerine, kendine özgü isimler vermiş hatta bu oyunların hepsine birden genel isimlendirmeler yapmıştır. Bu isimlendirmelerin birçoğu günümüzde halen kullanılmaktadır.

Dans ve oyun arasında sıkı bir ilişki vardır. Halk dansları mı yoksa halk oyunları mı sorusu uzun süre bilim adamları ve araştırmacıların cevap aradığı bir soru olmuştur. Nitekim bilim adamları bu konuda çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Örneğin Huizinga bu ilişkiyi şöyle anlatmıştır.

“İster ilkel halkların kutsal ve büyümlü dansları, ister Yunan ibadeti içinde yer alan danslar, isterse de Kral Davud’un anlaşma sandığı önünde yaptığı dans olsun; dans, kelimenin tam anlamıyla en mükemmel bir oyun, oyunsal biçimlerin en saf ve en tam olanlarından birinin ifadesi olarak kabul edilebilir. Hiç kuşkusuz, oyunsal nitelik tüm dans biçimlerinde bu kadar mutlak bir şekilde ortaya çıkmaz. En açık olarak, bir yandan rondoda ve figürlü dansta, diğer yandan da bireysel dansta ve nihayet dansın temsil, gösteri ve tablo olduğu veya menuet yahut katrilde olduğu gibi ritmik kompozisyon ve hareket biçimi aldığı yerde ortaya çıkar...”

Dans ile oyun arasındaki bağlantı sorun çıkartmamaktadır. Bu bağlantı o kadar aşikâr, o kadar sıkı ve o kadar tamdır ki, bunu ayrıca tasvir etmenin gereği yoktur. Dans ile oyun arasındaki bir katılmaya değil, bir kaynaşmaya, esasa dair bir özelliğe ilişkindir. Dans, bizatihi özel ve çok mükemmel bir biçimdir” (Huizinga: 200).

## 1.2. Dansın Doğuşu Ve Gelişimi

Dans; zaman içinde değişime uğramış olsa dahi, geçmişten günümüze kadar gelmeyi başarmış ve icra edildiği dönemin kültürel ve tarihi özellikleri hakkında bilgi sahibi olmamıza yarayan önemli unsurlardan biridir. Dansın ilk olarak nerede ve ne zaman ortaya çıktığı bilinmemektedir. Ancak insanların dans etme ihtiyaçlarının nasıl ortaya çıktığına ilişkin çeşitli görüşler mevcuttur.

Ülkemizde dansla ilgili yazılmış ilk yazı olarak kabul edilen Rıza Tevfik BÖLÜKBAŞI tarafından yazılan *Raks* adlı makalede bu ihtiyaca şöyle vurgu yapılmıştır.

“Henüz elbise giyme lüzumunu idrak edememiş olan, hatta medenî bir insan gibi yürümeyi beceremeyen vahşiler dahi raks etmeyi biliyorlar ve kendilerince bazı kurallara bağlı düzgün hareketler ile ahenkli olan müzikleri vardır. Genel olarak vahşi kabilelerde raks o kadar uyulması gereken bir âdet, o kadar önemli bir hayat şartıdır ki savaş ve yağma meselesinden sonra birinci derecede dikkat çekici bir iş olmak üzere incelemeye lâyık görülür” (Bölükbaşı:1900).

Dansın ilk insanların anlaşmak ve kendini ifade edebilmek için aralarında bulunduğu ilk çözüm olarak yorumlayan Dr. Şenol TEBER bu düşüncesini şöyle ifade ediyor.

“...İlk insanlar onbinlerce yıl önceki o müthiş çaresizlikler içinde, doğaya karşı sürdürdükleri ölüm kalım savaşı sırasında olayları yorumlayabilmek için dinsel-metafizik yöntemler kullanmak zorunda kalmışlardır. Doğa ile kurulan ilişkilerindeki pratiğin azlığı, bunlardan sağlanan artıların birbirinden kopukluğu, genellemeye gitme olanaklarının kısırlılığı, kavramların eksikliği vb. nedenler bu gereksinimlerin öz nedenini oluşturmuşlardır” (Teber 1978:14).

Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU da Halk Oyunları El Kitabı adlı eserinde dansın doğuşuna ilişkin fikrini şu şekilde aktarmıştır.

“...Eski kavimler (ilk insanlar) doğum, ölüm, hastalık, gündüz, gece, rüzgâr, yağmur gibi tabiat olaylarının nasıl meydana geldiğini bilmiyorlardı. Anlayamadıkları olaylar meydana geldiği zaman duydukları korkuyu ifade edemiyorlardı. Bu yüzden düşüncelerini vücut hareketleriyle ifade ettiler. Rüzgârlarda sallanan ağaçların, düzgün adımlarla koşan hayvanların, hızlı uçan kuşların tesiriyle ritmik hareketler yapıyor, dönüyor, ellerini kaldırıyor, eğilip kalkıyorlardı. Tabiattaki seslerden aldıkları ilhamlarla ellerini çırpıp bağıyor, davullara vurarak sesler çıkarıyorlardı.

Tabiî güçleri kontrol edemeyen insanlar basit ritüellerde oyunlarla anlatmaya, onlardaki gücü almaya ve elde etmeye çalıştılar. Böylece temeli büyüye dayanan dans ortaya çıktı”(Eroğlu 1999:17,18).

Bu düşüncelerden hareketle; sanat, dans, oyun, ritüel gibi kavramların birbiriyle ne kadar iç içe kavramlar olduğunu görebiliyoruz. Günümüzde insanbilim, eski yaşamın ve düşüncenin yorumunu bugünkü ilkel kültür ve kalıntılar yoluyla yapmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla oyunun veya dansın kökeni araştırılırken sanatta olduğu gibi ilkel insanın mitos, büyü ve ritüelleri incelenmelidir. Huizinga'nın da belirttiği gibi



“İlkel insan mitosun yardımıyla dünyevi olguları açıklamaya çalışmaktadır ve insani şeyleri tanrısalın içinde temellendirmektedir... Efsane ve tapınmanın kaynaklarından, kültür hayatının büyük faaliyetleri fişkırmaktadır; düzen ve hukuk, sanat ve zanaat, şiir, bilgelik ve bilim. Demek ki bunlar da aynı şekilde oyunsal faaliyet alanından köklenmektedir” (Huizinga 1994:14).

“Her çağda bir yıldan ötekine toprağın uğradığı büyük değişiklikler insanoğlunu çok uğraştırmış, bu yetkin, yaygın değişim onu bir ölüm-kalım sorunu olarak oyalamıştır. Kendi yaşamının bu değişimine ne denli sıkı sıkıya bağlı olduğunu gözleyen insanoğlunun en ilkeli bile bu olgulara ilgi duymanın ötesine de giderek, büyü sanatıyla birçok şeyi değiştirebileceğini sanmıştır. Yağmur yağdırmak, güneş çıkartmak, hayvanları çoğaltmak, toprak ürünlerini arttırmak için törenler düzenlemiştir” (And 1964:12).

Metin And’ın da bahsini ettiği bu törenlere Anadolu’da da rastlanmaktadır. Türkler Anadolu’ya geldiklerinde kendilerinden kalabalık ve farklı kültürü olan bir halkla karşılaşmıştır. Zamanla farklı kültürlerin kaynaşmasıyla kuşaktan kuşağa yaşam ve ölüm karşısında aynı davranışlar, aynı törenler oluşmuştur. Anadolu’da yaşayan eski uygarlıkların da Türk kültürü üzerinde etkisi olmuştur. Köylerin yüzyıllar boyunca kentlerden bağımsız, kopuk oluşları sonucunda eski uygarlıklardan geçme birçok törenler, danslar korunabilmiştir. Anadolu’da dans geleneği çok eskidir. Arkeolojik çalışmalara bakıldığında da bu konuyla ilgili birçok bulgu olduğunu görmekteyiz.

İlkelerin dansa av kadar önem verdiğini arkeolojik buluntulardan yararlanarak da anlayabiliyoruz. Anadolu’da Çatalhöyük’te bulunan 9000 yıl öncesine ait, insanoğlunun yaptığı en eski duvar resminde bunu görmek mümkün. Resimde dansçılar pars derisi giyinmiş, ellerinde ok ve yaylarla davul eşliğinde dans ediyorlar. And’ın saptamasına göre davulun tokmağının biçimi bugün Anadolu’da kullanılan davul tokmağının aynısıdır (And 1964:120). (Bkz. Fotoğraf 1)

Yine Çatalhöyük’te yapılan çalışmalarda ulaşılan, bir ev içerisinden ele geçmiş insan tasviri. Olasılıkla av öncesi veya sonrası geleneksel bir ritüel dahilinde dans ederken gösterilmiş. Dansın amacı avın bereketli geçmesini sağlamak için yapılan ritüel bir ayin veya bereketli bir av sonrası yapılan kutlama dansı olabilir. Sağ elindeki yaydır, bu da dansın av ile ilişkilendirilmesinde bize yardımcı olur. Bel hizasındaki siyah beneklerle gösterilmiş cisim ise leopar derisinden yapılmış kıyafetidir. Avladığı

hayvanın ruhuna ya da gücüne bu şekilde sahip olduğunu dair bir inanış olduğu düşünülüyor. (Bkz. Fotoğraf 2)

Çatalhöyük'te bulunan bir diğer bulgu ise, bir geyik avını anlatan sahne. Köyün avcuları toplanmış, av öncesinde dans ediyorlar. (Bkz. Fotoğraf 3)

Yine arkeolojik çalışmalarda ilk uygarlıklarda dansa ilişkin çeşitli bulgulara rastlanmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir;

- Anaerkil toplumlarda doğum, evlenme ve ölüm törenlerindeki ritüel tapınmalar ana tanrıçanın kutsallığına adanırdı. Bunu örnekleyen tacı üzerinde trans halinde dönerek dans edip tapınanların figürleriyle süslenmiş ana tanrıça başı (KIBRIS M.Ö. 6.yy). (Bkz. Fotoğraf 4)
- Eski Yunanistan'da Apollo onuruna yapılan bir festivalde dans eden kız ve erkek figürü (TARANTO M.Ö. 410). (Bkz. Fotoğraf 5)
- Yunan kültürel yaşamı hakkında fikir sahibi olmamızı sağlayan Pronomos Vazo. Vazo üzerinde ayrı ayrı dans eden bir erkek, bir bayan ve onlara eşlik eden müzisyenleri görmek mümkün (PRONOMOS VASE M.Ö. 400). (Bkz. Fotoğraf 6, 7, 8)
- Maenads – Dionysus'a taparken. Boyalı, pişmiş toprak kap (NAPOLİ ULUSAL MÜZESİ). (Bkz. Fotoğraf 9, 10, 11, 12)
- Eski Yunanistan'da birçok yarı-tanrısal kahramanın görevi bu dünyanın insanına öteki dünyadan bir hazine getirmektir. Bu görev o hazineyi koruyan güçlerle mücadeleyle gerektiriyordu. Poseidon'un oğlu Hercules ile Triton arasındaki savaş sırasında, el ele tutuşarak dans eden Nereid'lerin resmedildiği boyalı, pişmiş topraktan yapılmış çanak (YUNANİSTAN M.Ö. 6.yy.). (Bkz. Fotoğraf 13)
- Hint mitolojisinde tanrı Krishna ve Gopis'in danslarına, el ele tutuşarak danslarıyla, çalgılarıyla eşlik eden çoban kızlar. Hindistan'da düğün hediyelerini örtülmesinde kullanılan müslin kumaş üzerine sim işleme örtü (KUZEY HİNDİSTAN 18.yy). (Bkz. Fotoğraf 14)
- Corybantes dansı. Yunan Rölyefi (VATİKAN MÜZESİ). (Bkz. Fotoğraf 15)

- Pyrrhic dansı. Bu dans Crete'den Sparta'ya ve diğer Yunan bölgelerine kadar yayılmıştı. Rölyeste Küçük Zeus'u tehdit eden Chronos (Saturn)'tan onu koruyan Kouretes'in Pyrrhic dansı anlatılıyor (CAMPANIAN Rölyepleri, Louvre Müzesi Paris). (Bkz. Fotoğraf 16)
- Arkaik döneme ait, üzerinde el ele tutuşmuş dansçılar bulunan, pişmiş topraktan yapılmış heykelcik (TANAGRA, Borotia). (Bkz. Fotoğraf 17)

### 1.3. Türkler'de Dans

Anadolu, tarih boyunca üzerinde büyük kültürlerin yaşadığı, doğu ve batı kültürleri arasında bir geçiş noktası olma özelliğini taşıyan ve bu kültürleri birbirlerine bağlayan bir köprü konumundadır. Bu nedenle bu coğrafya üzerinde yeşeren kültür de dans açısından olağan üstü zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Türk folklorunun bu zengin birikimi ve çeşitliliğini sağlayan başlıca etkenleri Prof. Dr. Metin AND şöyle sıralıyor; yer, soy, din, imparatorluk, batılılaşma (And 1964:7).

Anadolu dans geleneği çok eski dönemlere dayanmaktadır. Bunun ilk kanıtını Arkeolog James MELAART tarafından yapılan kazılarda Konya'nın Çumra ilçesine 11 km. uzaklıktaki Çatalhöyük İ.Ö. 5500 – 6500 yıllarına ait ön neolitik kentteki bulgulardan ulaşıldığına daha önce de değinmişim. Anadolu'nun değişik eski yerleşim birimlerinde bulunmuş Hititlere ait çeşitli kabartmalara resmedilmiş dansçıların duruşları da günümüzdeki danslarla çok yakın benzerlikler göstermektedir.

“... Bugün Anadolu'nun hemen her bölgesinde rastladığımız seyirlik köylü oyunlarının gerek konusu ve bazı büyüsel özellikleri bakımından, gerek bunların belli mevsimlere uyarak süreli oluşlarından bunların eski uygarlıkların bolluk dinsel törenlerinin kalıntıları olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz” (And 1964:8).

Anadolu'nun muhtelif yerlerinde görülen *sinsin* (sim sime) ve *davul dansları* bu hususta günümüzden örnekler olarak sıralanabilir. Bir Hun Beyi'ne gelin olan bir Çinli prensesin yazdığı mektup şiirinde Türkler ile ilgili yaptığı tasvir şöyledir;

“*Davulu her gece durmaz döverler,  
Taa güneşler doğana dek dönerler.*”  
(Gazimihal 1975 : 10).

Bu mektuptan da anlayabileceğimiz gibi, halay gibi sıra oyunlarının M.Ö. 200 yıllarına kadar dayanmaktadır. Ayrıca bu mektup o dönemde çeşitli tören ve ritüellerde insanların davul eşliğinde, çeşitli hareketlerle, sabahlara dek oynandığını ispatlayan önemli bir belgedir. Elbette yeni araştırmalar yapıldıkça, yeni bulgulara ulaşıldıkça, bu tarihleri daha da eskiye götürmek mümkün olabilecektir.

Geçmişte insan kendi hayatını sürdürebilme açısından doğada gizli, görünmez güçler bulunduğuna inanıyordu. Başına gelen ya da gelebilecek kötülükleri kovmak, iyilikleri davet etmek için bu gizli güçlerle ilişki kurabileceği düşüncesindeydi. Bunun için de “büyü” yapıyordu. Amacı da günlük hayattaki somut ihtiyaçlarına yönelikti. Bu tür yapılan eylem ve inançlara genel olarak büyü denilmekte. Bunları uygulayan insanlar da büyücü, baksı, kam, şamanlardı. Ölüm, doğum, doğal felaketler, hastalıklar, evlilikler vs. gibi sosyal eylemlerde hep karşımıza büyücüler ve onlara katılan topluluğun gerçekleştirdiği ritüeller çıkmakta. Bu ritüellerde topluca dans edilmekte, insanlar kendinden geçmekte ve şarkılar söylenip, büyüler yapılmaktaydı. Hâlâ da bu gelenekler bazı coğrafyalarda yaşatılıp devam ettirilmektedir. Önceleri Gök Tanrı dinini benimsemiş olan Türklerin dans geleneğinde de şaman ve kamların etkilerinden söz etmek mümkündür. Kamların, Şamanların hastalıkları iyileştirmek için yaptığı ayinlerde ve ya ateşin gücünü kendine almak ve tapınmak için yaptığı ateş ayinlerinde yaptığı hareketlerin etkileriyle oluşmuş dansların örneklerini bugün halk danslarımızda sinsin gibi oyunlarda halen gözleyebilmekteyiz. Aynı zamanda doğayı ve doğa da bulunan canlıların taklidi dansın oluşumu için önemli rol oynamıştır. Kartal oyunu, kurt kuzu oyunu gibi oyunları Türk Halk Dansları içinden bunlara örnek olarak verebiliriz.

#### **1.4. Türkiye’de Halk Oyunları Çalışmaları**

Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU, yayımlanmamış ders notlarında, Türkiye’de yapılan halk oyunlarına dair çalışmaları şu şekilde özetliyor;

“Türkiye’de halk oyunları hakkında ilk yazı 1900 yılında Rıza Tevfik (Bölükbaşı) tarafından yazılmıştır. Bir tıp yıllığında yayınlanan ve “Raks” başlığını taşıyan bu yazıda, halk oyunları üzerinde bugün geçerliliğini kaybetmeyen hususlara temas edilmiş, önemi küçümsenmeyecek bilgilere yer verilmiştir. Bu yazıyı Türkiye’deki halk oyunları çalışmalarının başlangıcı olarak kabul ediyoruz.

Bundan sonra halk oyunları alanındaki ilk aşama Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Türk aydınının halkın arasına karışmasıyla başlar. Bizzat Atatürk halk oyunlarına özellikle önem veriyor, halkın arasında oyunlara katılıyordu.

1926'da ilk defa İstanbul Belediyesi Konservatuvarı tarafından Halk Müziği Derleme Gezilerinde halk oyunlarına da yer verilmişti. Burada konferanslar ve oyun gösterileri düzenleyen Selim Sırrı TARCAN'ın çalışmalarını da unutmamak gerekir. 1929 yılında İstanbul Belediyesi Konservatuvarı Trabzon, Rize, Erzincan halk oyunlarını film aldı.

Halk oyunları üzerine en büyük ve kayda değer çalışmayı 1923'de kurulan Halkevleri yapmıştır. Dağınık bir biçimde yapılan çalışmalar düzenli bir biçimde yürütülmeye başlandı. Teorik ve uygulamalı çalışmalar yapıldı, şenlikler düzenlendi, her ilde halk oyunları topluluğu kuruldu. Bu çalışmalar 1944 yılında Köy Enstitüleri'ne ve Öğretmen Okullarına sıçradı. Böylece gençlere kendi öz kültürünün yakından tanıma imkânı doğdu. 1955 yılında Yapı Kredi Bankası "Türk Halk Oyunları Yaşatma ve Yayma Tesisi" adlı bir örgüt kurdu. On dört yıl boyunca dördü bölgesel, on dört halk oyunları festivali düzenlendi. 1968 yılında Afyon, Kayseri, Elazığ ve Adana'da düzenlenen Dört Bölge Şenliklerinin iki yıl süren gezileri sırasında Anadolu ve Trakya baştan sona taranmış oldu. Binlerce oyun yerinde görüldü ve incelendi, fotoğraf, film ve teyple tespit edildi. Adları tespit edilen 1600 oyundan 400 kadarının yaşamakta olduğu anlaşıldı. Bu tesis tarafından 1961 yılında ilk defa halk dansları semineri düzenlendi.

1957 yılında Türkiye Millî Talebe Federasyonu kurularak bu alanda çalışmalar yaptı. 1966 yılında kurulan Türk Folklor Kurumu bir Halk Oyunları Okulu açtı. 1964- 65 yıllarında yine Halkevlerince halk oyunları şenliği, 1967 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın düzenlediği halk oyunları yarışmaları yapıldı. Böylece gençler halk oyunlarına yaklaşmış oldular. 1952 ile 1968 yılları arasında bir seminer ile Metin AND ve Şerif BAYBURT'un yayımladığı kitaplar dışında herhangi bir bilimsel çalışma yapılamamıştır. 1968 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, TRT ve Türk Halk Oyunlarının Yayma ve Yaşatma Tesisi işbirliği ile halk oyunlarımız filmle tespit edildi.

Bu yıllarda sonra kurulan birçok dernek, kurum ve kuruluş halk oyunlarımızı yaşatma ve yayma çabalarını sürdürmüşlerdir. 1975 yılında Turizm Bakanlığı bünyesinde, devlet Halk Dansları Topluluğu kuruldu. Bu topluluk bütün kıtaları dolaşarak birçok

Ülkede gösteri yaptı. Bu topluluğun çalışmaları daha çok gösteriye yönelik yapılmaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı İzcilik ve Boş Zamanlarını Değerlendirme Genel Müdürlüğü tarafından 1970’li yılların sonunda başlatılan, gerçek anlamda resmi yarışmalar, halk oyunları faaliyetlerine hareketlilik getirdi. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı birleşerek ‘‘Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı’’ adını alınca halk oyunları yarışmaları bu bakanlık tarafından yürütüldü. Jüri yesi yetiştirme kursları açılarak yarışmaların daha düzenli ve disiplinli olarak yapılmasını sağladı.

Birleşen bakanlıkların tekrar ayrılmasıyla halk oyunları yarışmaları faaliyetleri kapanın elinde kaldı. nce, başkanlığı bağlayan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü halk oyunları yarışmalarını organize etmeye başlandı. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan ‘‘Okul içi beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı’’nda okullar arası yarışmaları düzenledi.

Bu alışmalar dışında halk oyunlarını ilm bir mnda ilk ele alan messesе Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı olmuştur. Bu messesе (TBTAK) gibi ODAİE gibi ilm bir müessesedir.

Bu dairede kurulan halk müziği ve oyunları şubesi yurt çapında derleme ve araştırma faaliyetlerine girmiş, yapılan çalışmalardan elde edilen malzemeyi yine bünyesinde bulunan folklor arşivinde toplamıştır. Daha sonra HAKAD adını aldı. Sonraları daire Başkanlığından Genel Müdürlüğe çevrilen bu müessesenin adı ‘‘ Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (HAGEM)’’ adını aldı.

Akademik alışmalar ise niversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı, Sosyoloji, Antropoloji bölümleri ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü bünyesinde bulunan ‘‘Halkbilim’’ ana bilim dalında başladı.

1933 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi bünyesinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’ne bağlı bir ana bilim dalı olan ‘‘Halkbilim’’, müstakil bölüm olunca bu bölüm bünyesinde de maddi kültür ve halk oyunları ana bilim dalı kuruldu.

Müstakil halk oyunları bölümü ise 1980'li yıllarda İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'na bağlı olarak kuruldu. Burayı Ege Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarları ve son olarak Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'na bağlı bölümlerin açılması takip etti” (Eroğlu : Yayımlanmamış Ders Notları).

## BÖLÜM 2: YETENEK SEÇİMİ

### 2.1.Yetenek Nedir?

Yetenek kelimesi İngilizcede *ability*, Fransızcada *capacité*, Türkçede *kabiliyet*, *ehliyet* gibi kelimeler ile karşılık bulur. İlk olarak kelimenin kökü olan *yeti* kelimesinin sözlük anlamları şu şekildedir.

Yeti: İnsanda bulunan bir şeyi yapabilme gücü, ya da; bellek, usa vurma, algılama veya imgeleme gibi insanın doğuştan gelen zihin güçlerinden herhangi biri. Yetkin: Gerekli olgunluğa erişmiş olan. Yetkinlik: Bir varlığın, kendi doğası ya da özünde olan tüm potansiyel güçlerinin en yüksek ölçüde gerçekleşmiş olması durumu. Yatkın: Bir şeyi gerçekleştirmekte bireyi güçlü kılan özellik ya da, beceri isteyen çabaları gerçekleştirmekte doğal ya da edinilmiş özellik olarak tanımlanmaktadır.

Yeti: Türsel düzeyde yapabilme gücü. Yetenek ve yatkınlık kazanımlarla ilgilidir ve bireysel düzeyde söz konusudur. Yeti, doğrudan doğruya türle ilgilidir ve türün tüm sağlıklı bireylerinde etkindir. Nitekim klasik ruhbilimde insan türü için üç ayrı yeti belirlenmiştir: 1) Düşünme Yetisi - tüm düşünsel yaşamın temelini oluşturur, 2) Duyumsama Yetisi - dış dünyadan duyular almakla belirginleşir, 3) Eyleme Yetisi - istem, özgürlük, eğilim vb. gibi etkinlikleri sağlar. Bugün de bu sınıflamanın geçerli olduğunu düşünebiliriz. Ancak eski ruhbilim yetileri birbirinden bağımsız, apayrı güçler olarak alma eğilimindeydi. Gerçekte insan ruhsallığı tüm yetileriyle bir bütün oluşturur ve yetiler sınıflaması bu durumda az çok yapay bir sınıflama olarak kalır, çünkü örneğin duyumsamanın nerede bitip düşünmenin nerede başladığını kestirmek olanaksızdır.

Yeti: Belli bir şeyi, işlemi, faaliyeti yerine getirme, belli bir eylemde bulunma gücü; bir şeyin belli bir şeyi yaşama geçirebilme potansiyeli; herhangi bir şeyi yapabilir olma durumu. Doğuştan getirilen ya da sonradan kazanılan beceri olarak yeti, bir insanın yapması gereken şeylerle, ödevleriyle ilişkili olarak yapabildiği şeyi, gerçekleştirmeye egemen olduğu eylem biçimini olduğu kadar, zihnin belirli bir fonksiyonla özelleşmiş bölümünü ifade eder. Yetiler; beslenme, büyüme ve üreme türünden etkinlikleri doğuran "bitkisel yeti"; eyleme, değişmeye neden olan "eylem yetisi"; temel itki, arzu ve istekleri doğuran "iştah"; algı, duygu, tutku, haz ve acıları doğuran ve bellekle



imgelemin temelinde bulunan "duyum yetisi"; yaşama isteği, arzu ve gereksinimlerimizi karşılama gücü ya da enerjisi doğuran "irade/istenc" ve bilgiyi, soyut düşünme, kavramsallaştırma, yargılama türünden bilişsel eylemleri doğuran akıl ya da "akıl yürütme yetisi" olarak sıralanabilir. Bu bağlamda, düşünme, imgeleme, hissetme türünden bilinç ya da zihin durumlarının, zihninin, akıl yetisi, imgelem yetisi, tinsel yeti türünden, söz konusu bilinç hallerine karşılık gelen, yetileriyle açıklanabildiğini, zihninin bu yetilerden oluşan bir birlik olduğunu savunan öğretiyeye de "yeti psikolojisi" adı verilir.

Yetenek kelimesinin anlamı çeşitli kaynaklarda şu şekilde yer almaktadır;

1. Herhangi bir şeyi öğrenmek, bir işi yapmak ve tamamlamak ya da bir duruma başarıyla uymak konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç. 2. Kişinin kalımsal olarak öğrenmesini çerçeveleyen sınır. 3. Dışarıdan gelen bir etkiyi alabilme gücü (Eğitim Terimleri Sözlüğü).

Öğrenme olmaksızın kişinin anlık ve devim alanlarındaki doğal iş başarım gücü (Ruhbilim Terimleri Sözlüğü).

Öğrenilmeden kazanılan ve kişinin ansal yeterlik ya da edim ve eylem konularında iş başarım gücü (Yöntembilim Terimleri Sözlüğü).

Bir kimsenin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği, kabiliyet (Güncel Türkçe Sözlük) anlamlarına gelmektedir.

Yetenekli sözcüğü ise Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nde yeteneği olan, kabiliyetli ve ehil anlamlarına gelmektedir.

Yetenek bir başka anlamıyla bireyin kendisinin ne olduğunu ve nesi olduğunu bilebilmesidir. Birey eğer kendi varlığının ve değerlerinin bilincinde değilse zaten dış dünyasını algılaması ya da düşünebilmesi kendisinden beklenmez. Bireyin kendisinin bilincinde olması; varlığını, varlığının ne olduğunu, varlığının nesi olduğunu bilmesidir. Ne'ye ya da nelere yeteneği olduğunu bilmesi ve bunun sağlayabileceği artı-değerleri yaşama geçirebilmesidir. Bireyin, yeteneklerinin bilincinde olabilmesi için de, kendi iç dünyasını, içsel dinamiklerini irdeleme gücüne sahip olmalıdır. Gücü neye yeter, neleri becerir, nelerin üstesinden gelebilme gücünü kendinde bulur,

dayanağı nedir; kendi varlığından, kendi benliğinden olan her türden enerji yeteneklerine kaynak oluşturabiliyor mu? Bu tür sorgulama ve analizlerle birey, ne olduğunu ve nesi olduğunu bilebilmeli, bilincine varabilmelidir. Asıl zorluk da burada başlar: "ne olduğunu" tanımladığında, evrensel olumlu değerler sistematığına göre yerini belirlemeli ve bireysel gereksinimlerini; verebileceklerini ya da alması gerekenleri keşfettikten, belirledikten sonra, yoğun bir düşünsel analiz başlatabilmelidir. Ne olduğunu ve hemen sonrasında da nesi olduğunu bilmek ve bunu kendisine tanımlamak, bireyi belirli bir ölçüde yaşam bilgeliğine yöneltecektir. Bireyin nesi; ne tür güç ve yetenekleri olduğunu bilmesi, öğrenmesi, keşfetmesi ile uzun bir yolculuk başlar kendini aşabilmeye! Bireyin kendisini tanıması, ne tür yetenekleri olduğunu kendi bireysel çaba ve analizleriyle anlaması, bireysel başarıdır. Ama her zaman bunun bireysel bir çabayla anlaşılması olanaksızdır. Kolektif çalışma, eğitim sistemi metodu burada devreye girmediği durumda kişinin yeteneğinin çok yönlü olarak anlaşılması ve açığa çıkarılması söz konusu olamaz.

Aynı zamanda yeteneğin çok yönlü tanınması, açığa çıkması ve kullanılması nesnel koşullarla da bağlıdır. Bireysel başarı ve çaba başkalarının bireyin kendisine ne olduğunu bildirmesiyle değil, - çünkü bu sadece dışarıdan görünüş olacağı için objektif olamayacaktır - bireyin kendisini tanıması, bilmesiyle anlaşılabileninden, bireyin bireysel başarıya yönelmesi aynı zamanda kendini aşmaya da yönelmesi olacaktır. Bu, ilk düşünen insandan bu yana, sıradan insanların becerebildiği bir eylem olmamıştır.

## **2.2. Sporda Yetenek Ve Yetenek Seçimi**

C. Ergen Açıkkada'ya göre uluslararası spor başarıları; ülkelerin kendilerini tanıtmaları prestij kazanmaları, gerek politik gerekse ekonomik açıdan olumlu yönlerde gelişmelerin sağlanabildiği bir alan olmaktadır. Bunun önemini erken anlamış birçok ülke, spora çok geniş tabanlı olarak yatırım yapmış ve bugün bunun sonuçlarını uluslararası başarıyla almaktadır. Bu başarılarda en büyük etken; altyapı, tesis, çalıştırıcı ve teknolojisiyle, çocukları en uygun oldukları yaşlarda yetenekli olabilecekleri sporlar için seçmek ve yönlendirmek konusunda oldukça titiz ve sistemli çalışmalardır. Bir gencin veya çocuğun uygunluğu antrenman sırasında belli olur, çünkü genelde insanın hareketleri öğrenmesi ve özellikle çalışması, insanın

gelişiminin temelidir. Bu yaklaşım Engels'in "çalışma insanın gelişiminde önemli rol oynar" (Dündar:1994) şeklindeki bilimsel görüşe kazandırılmıştır. En uygun bireyleri seçmek isteyen antrenörler çok sayıda çocuğun katılabileceği bir antrenman programı hazırlayarak işe başlamalıdır.

Antrenman sırasında;

- a- Genç sporcuların sporsal yetenekleri işlenir ve daha etkili kullanımı sağlanır.
- b- Spora karşı ilgi geliştirilir ve ortaya çıkarılır.
- c- Antrenman sırasında sporunu davranışlarında belirginleşen kişilik özellikleri geliştirilir.
- d- Bedensel fonksiyonlar yüklenmeye alışır ve uyanlara daha iyi yanıt verir.

Buna göre antrenmanın genç sporcuları yetiştirme işlemini yönettiği ve potansiyellerini tanıma olanağı sağladığı söylenebilir. Bu yüzden düzenli antrenmana katılım sporcunun uygunluğunu belirlemek için en önemli harici koşuldur. Bu teorik önerme sporcunun şu ya da bu dalda uygunluğunu belirlemez, belirleyici verim faktörü daha önce bir antrenman yapılmadan da anlaşılabilir, bu fiziksel özelliklerden daha geçerlidir (Dündar:1994).

Yeteneği belirlemenin ilk amacı, genç sporcunun istenilen branşta gençler antrenman programını başarı ile tamamlayıp antrenmanın daha sonraki bölümlerini başarıp başaramayacağını büyük bir ihtimalle önceden tahmin edilebilmesidir.

Bir genç, antrenman için uygunluğunu ve yeteneğini ne kadar çabuk ortaya koyarsa gençler antrenman programını tamamlamada o kadar başarılı olur. Bu, genç sporcuya sporsal verimin zirve yaşına ulaşmadan daha fazla antrenman yapma olanağını sağlayacak ve bunun sporcunun antrenman ve eğitiminde olumlu ve kalıcı etkisi olacaktır.

Yeteneğin değerlendirilmesi yüksek verim seviyesine ulaşabilmesi için bir bireyin sahip olması gereken verim ön koşullarını belirlemeye çalışmalıdır ve bu uygun tahsis edici teknikler kullanmak şeklinde olmalıdır.

Prof. Dr. Sevim Yaşar' a göre, her spor branşında, üst düzeyde, yüksek sportif güce ve başarıya ulaşmak için, yetenekli sporcuların zamanında ve doğru biçimde seçilerek uzun süreli ve sistematik bir çalışmaya girmeleri zorunludur.

Her spor dalında, antrenmanlara başlama yaşı, ilk başarılar, optimal ve en yüksek başarı yaşları birçok araştırmayla ortaya konmuştur. Bu nedenlerden, sporda yeteneklerin erken ve doğru seçimi, sürekli ve yüksek sportif verimlilik için büyük önem taşır.

Yrd. Doç. Dr. Serkan Hazar sportif bağlamda *yetenek* kavramını, belli bir alanda normalin üstünde ancak henüz tam gelişmemiş özellikler olarak tanımlamaktadır.

Prof. Dr. Sevim Yaşar' a göre *yetenekli* ise belli bir yöne yöneltilmiş, normal değer ölçülerinin üzerinde, ancak henüz tam olgunlaşmamış ve gelişmeye uygun yatkınlığı ifade etmektedir. “*Sporsal yetenek*” kavramı ise, kalıtsal ya da sonradan kazanılmış davranış koşulları nedeniyle sporsal verimler için özel ya da üst düzeyde yatkınlığa sahip olduğu düşünülen bireyleri kapsamaktadır. *Yetenek arama*; genel bir eğitime ya da spor dalına özgü çocuk ve gençlik antrenmanına başlamaya hazır olan yeterince fazla sayıda çocuk ya da gencin bulunması sürecidir. *Yetenek seçme* ise; yüksek verim sporuna yönelik antrenmanın daha ileri aşamasına geçmeleri uygun görülenlerin bulunmasıdır. Bu süreç uzun sürelidir. Antrenman hedefleri, içerikleri göz önüne alınarak ve çeşitli zamanlarda, testlerle, tekrarlanarak alınması gereken karardır.

### **2.2.1 Spora İlişkin Yeteneğin Erken Tanınması**

“Genç yeteneğin seçimi okuldaki zorunlu etkinlikler ve spor kulüplerindeki spor etkinlikleri ile başlar.

A - Kendi içinde elemekle

B - Çocukların ve yetişkinlerin katıldığı oyunlarda, okullar arası yarışmalarda

C - Özel yarışmalar sırasında uygunluğun etkili olarak belirlenmesi için gerekli olan noktalar.

C-1 - Genç yeteneğin çeşitli yollarla incelenmesidir. Fiziksel ve zihinsel yeteneğin çok yönlü incelenmesi gerekir.

C-2 - Seçme genel ve özel yeteneklerin iki aşamada değerlendirilmesi şeklinde yürütülmelidir. İlk genel aşamada, genel sporsal yeteneğe sahip tüm öğrenciler seçilir, bunu çocukların geliştirebilecekleri potansiyel göz önünde tutularak, belli bir sınıfa özgü yeteneklere dayanan bir seçim takip eder.

C-3 - Var olan yeteneklerin ortaya çıkarılması nesnelleştirilmelidir.  
Şöyle ki;

C3.1. O andaki verim seviyesinin çeşitli ve koordineli testleri

C3.2. Nasıl geliştiklerini görmek için çocukların çeşitli antrenman biçimlerine katılımlarını sağlamak.

D - Seçme işlemi sporsal yeterliliğe ulaşmada etkili bir rol oynayan belirleyici verim faktörlerine dayandırılmalıdır.

E - Belirleyici verim faktörlerin oluşma derecesi fiziksel gelişmenin bireysel düzeyini bağlantılı olarak değerlendirilmelidir.

F - Aynı yaştaki öğrenciler arasında erken veya geç öğrenenlerin bulunduğu bilinmektedir. Biyolojik olgunluk düzeyindeki farklılıkların bireyin sporsal verimi ile ilgisi vardır.

G - Seçme işlemi, sporla uğraşan çocuğun gelişme düzeyine ve kişilik potansiyelinin etraflı olarak değerlendirilmesine dayanılarak yapılmalıdır.

Yanlış kararların sayısını en aza indirmek veya tamamını ortadan kaldırmak için mevcut koşulların değerlendirilmesine özel bir itina gösterilmelidir.

- a) Evde ve okulda spora karşı tutum.
- b) Çocuğun spora karşı bireysel ilgisi
- c) Çocuğun sınıftaki faaliyetlere katılımı
- d) Çocuğun okuldaki verim gücü (Yıldırım 2004).

### **2.2.2. Dünyada Uygulanan Modeller**

Dünyada uygulanan yetenek seçimi modellerine bakıldığında bu modellerin, ülkelerin yönetim tarzlarıyla modelleri arasında mantıklı ilişkiler olduğu görülmektedir. Sporda ileri gitmiş Avrupa ülkelerinde modeller ayrıntılı ve pedagojik kurallara uygun yönetilir. Seçimler laboratuvar koşullarında gerçekleştirilir. ABD gibi bazı ülkelerde; doğal seçim yöntemleri ile ve isteğe bağlı bir uygulama görülmektedir. Spor biliminde ve pratiğindeki tartışılmaz yerine rağmen ABD’de yetenek seçimi bilinmeyen bir bilim dalıdır. Sporda üst düzeyde başarı elde etmeksizin yatılı spor okulları; geliştirilmiştir. Eski Doğu bloku (Bulgaristan, Polonya, Romanya, Rusya) ülkelerinde ve birçok Batı Avrupa Ülkelerinde bu uygulama görülmektedir.(Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Avusturya, İsveç)

#### **2.2.2.1. Almanya Modeli**

1978-79 yılında Kaiserslautern’de Heinrich Heine Devlet Lisesi “Yetenek Geliştirme Sınıfları” projesinde, elit sporcu yetiştirme ile görevlendirilmiştir.

- Amacı öğretimle birlikte, sosyal ve spor gelişimi dengeli şekilde götürmek
- Derslerde başarısızlık söz konusu olduğunda özel destek öğretim programları düzenlenmektedir.
- Antrenmanlar, lisenin ve çevresindeki okulların tesislerinde yapılmaktadır.
- Okulun öğrencileri, yörenin seçilen öğrencileri olmakla birlikte bir kısmı da dışarıdan seçilmiştir.
- Evi okula yakın olan öğrenciler yarı yatılıdırlar.
- Bilimsel danışmanlıklar ve ölçümler Üniversitelerin bünyesindeki spor enstitüleri tarafından yönetilmektedir.

Bu enstitülerde;

- Kondisyonel özelliklerin diagnozu
- Koordinatif becerilerin diagnozu

- Müsabaka davranışlarının değerlendirilmesi
- Profillerin ve normların oluşturulması
- Tıbbi ölçümler
- Sosyolojik yönden incelenmesi ve gerekli önlemlerin alınması gibi işlemler gerçekleştirilmiştir.

#### **2.2.2.2. İsveç TTA Modeli**

İsveç Tretorn Tens Akademisi; 1985’de Bastad (Güney İsveç)’de açılmıştır. Bu akademinin amaca İsveç’in en iyi genç tenisçilerini belirli bir okulda okutup, profesyonel tenisçi olarak hazırlamaktır. İsveç’deki bu akademinin başlıca özellikleri şöyledir;

- Üç hafta derslere devam etmeme hakları bulunmaktadır.
- Bu okul ortaokul düzeyinde olup liseye hazırlar.
- Bu öğrenciler mezun olduktan sonra yetişkinler için lise adlı bir özel okula girebilirler.
- İsveç hükümeti “Sosyal Devlet Anlayışı” ile burada burs verilmektedir.
- Masraflar Tretorn firması ve tenis federasyonu tarafından karşılanır.
- TTA’da 18 tenisçi yetiştirilir.
- Kendi yaş grubunda İsveç’in ilk 8 tenisçisi arasında giren okula alınır.
- Tenisçiler üst düzey baş antrenör nezaretinde her gün 3 saat 90 dakika sabah, 90 dakika öğlenden sonra antrenman yaparlar.
- Burası elit sporculara kamp yeri ve antrenman yaptığı yer olarak da kullanılır.
- İsveç’in Dünya çapındaki tenisçilerinin antrenman yapabilmesi çocuklar için büyük yer almaktadır.

### 2.2.3. Yetenek Türleri

#### 1) Statik yetenek kavramı

Bu görüş, sportif başarının, büyük ölçüde *kalıtımla* belirlendiğini, gelişmesinin ise salgı bezleri aktivitesine bağlı olduğunu savunur.

#### 2) Öğrenim Teorisiyle İlgili Yetenek

İnsan hareketleri, duyu organları, sinir sistemi ve kaslar arasındaki fizyolojik ilişkilerin güçlenmesiyle amaca yönelik bir koordinasyon olarak ortaya çıkar.

*Bu teoriye göre sportif yetenek;* belli bir sırada verilen uyarılar sonucu oluşan şartlı reflekslere bağlı olarak gelişir. Matematik kesinlikle uygulamanın ağır bastığı bir refleks eğitimidir.

Bu anlayışı savunan teorikler bireysel farklılıklar (fiziki ve psikolojik) ile çevre faktörlerini dikkate almamaktadırlar. *Eğitici kalitesinin önemi büyüktür.*

#### 3) Dinamik Yetenek

Bu anlayışı benimseyen uzmanlar kalıtımsal özelliklere gereken önemi vermektedir. Ama bu özelliklerin ancak çevre koşulları sayesinde bütünüyle gelişebileceğini savunurlar.

### 2.2.4. Sportif Oyunlarda Yetenek Seçimi Ve Temel İlkeleri

Sportif oyunlarda, yetenek seçimi için, daha önce genel ilkelerin ışığında oluşturulacak olan geniş kapsamlı bir planlama ve organizasyon gerekmektedir.

Sportif oyunlarda, yetenek seçiminin temel ilkelerini belirleyebilmek için, aşağıdaki sorulara cevap bulmak gerekecektir.

1. Yetenek seçimi hangi yaşta başlamalıdır?
2. Yetenek seçimi hangi kriterlere göre yapılmalıdır?
3. Nasıl bir organizasyon modeli oluşturulmalıdır?
4. Yaş grupları için nasıl bir çalışma programı uygulanmalıdır?



5. Okulu, kulüp, bölge ve federasyon iş birliği nasıl olmalıdır?
6. Yetenekli çocuklar kendi verimliliklerini hangi kriterlere göre kontrol etmelidirler?
7. Yetenekli sporcuların antrenman motivasyonu nasıl sağlanmalıdır?
8. Yetenekli sporculardan her gelişim seviyesinde hangi seçim kriterleri aranmalıdır?

Yukarıdaki soruların cevapları, yetenek seçimi konusunda sürekli bir gelişimi mümkün kılacaktır.

Sevim'e göre sportif oyunlarda, yapılacak planlama iki temel noktayı kapsamalıdır.

1. Uzun Süreli Amaçlar: Bu bölümde, uzun süreli bir planlama içerisinde, okul, kulüp ve ülke sathında yapılacak genel yetenek seçimi ve gelişiminin nasıl olması gerektiği konusunda çerçeve program ve organizasyonları hazırlanır.

2. Kısa Süreli Amaçlar: Yetenek seçimi kriterleri üç yetenek gelişimi için bir model oluşturulur.

Sportif oyunlardan yetenekli sporcu seçimini, üç temel kriterden hareket ederek belirlenmektedir:

- a) Kondisyonel ve teknik alan (motorik spor testleri)
- b) Teknik-taktik alan (antrenman ve müsabaka gözlemleri),
- c) Sosyo psikolojik alan (genel ve branşa yönelik anket formları)

#### **2.2.5. Temel Verim Faktörleri Ve Eleme-Seçme**

Seçme ve elemenin ilk aşamasının amacı, çok sayıda öğrenciden bazı temel verim faktörleri dikkate alındığında, genelde kendilerini belli eden öğrenciler seçmektir. Bunlar daha sonraki gelişme için gerekli olan belirleyici verim faktörleridir. Ana hedef çok fazla çaba harcamadan gerekli bilgiyi veren verim faktörlerini belirlemektir. Bilinen temel faktörler şunlardır:

a) Boy Vücut Ağırlığı: Çeşitli çalışmalar boy ve vücut ağırlığının yüksek sporsal verim düzeyine ulaşabilmeleri için önemli olduğunu ortaya koymuştur.

b) Koşma Hızı (Sürat): Bireyin koşma hızı bir dereceye kadar onun diğer sporsal faaliyetlerdeki hız-gücünün bir göstergesidir: Çünkü hız-gücü hemen her sporda aranır ve pek çok sporda hızlı koşma yeteneği gerekli. Hızlı koşan çocuklar küçük yaşta seçilmelidir.

c) Dayanıklılık: Uzun mesafeyi koşma yetisi bazı çocukların sahip olduğu fiili veya potansiyel dayanıklılığını yansıtmaktadır. 800 ve 1500 m. yarışlarındaki verim bireyin orta ve uzun mesafe koşusu, yüzme, kayak ve diğer sportlardaki dayanıklılığı hakkında bir fikir edinmek için kullanılabilir.

d) Koordinasyon: Buz pateni, cimnastik, ritmik cimnastik, trampelen atlama gibi tekniğe önem veren sportlarda genç sporcularda ilk önce hareketleri öğrenmek için iyi bir yeteneğe sahip olmaları aranır. Tarif edilen motor görevleri, egzersiz ünitelerini veya bireyin bunları öğrenmesi için gerekli tekrarları çabuk öğrenme yeteneği, hareketi öğrenme yeteneği için bir ölçüttür.

e) Oyunlardaki yetenek: Oyun içindeki durumları, gelişmeleri önceden takip edip bunlara doğru bir şekilde karşılık vererek çabuk değerlendirme ve harekete doğru geçme yetisi belirleyici verim faktörü olarak kabul edilmektedir.

f) Sporsal beceriklilik: Yarışmalarda mükemmel verim gösteren ve okullararası yarışmalarda kazanmazsa bile iyi bir düşünce uyandıran kendinde birşeyler olduğunu belli eden tüm öğrenciler mutlaka daha sonraki seçimlerde olmalıdırlar.

Tüm bu faktörler eldeki çocukların okul ve kulüp sportlarında ortanın üzerinde bir yetenek geliştirdiklerini gösterir. Böyle bir verimin hangi şartlar altında elde edildiği hemen anlamak mümkün olmayacağından bu çocukların gerçek yeteneğe sahip olup olmadıklarını veya iyi verimlerinin yalnızca nicel ve nitel olarak yüksek standartlara spor antrenmanı sayesinde elde edilip edilmediğini anlamak için bir takım testler uygulanmalıdır.

### 2.2.6. Sporda Yetenek Belirlemenin Aşamaları

Sporcu seçimi ve bu sporcuların belli dallara yönlendirilebilmesi için; her spor dalında antrenmanlara başlama yaşının saptanması ve uygun yaştaki çocuk ve gençlerin spor alanına aktarılması gerekmektedir.

Çeşitli kaynaklara göre yetenek belirleme evreleri arasında çok büyük farklılıkların olmadığı görülmüştür.

Tudor Bompa yetenek belirleme evrelerini üç aşamada incelediğini ifade etmiştir.

#### \* Birinci Evre

Birinci evreyi "ön seçim" olarak kabul edebiliriz. Ön seçimde ekonomik bir uygulama yöntemi kullanarak, mümkün oldukça çok sayıda çocuk ve genç bu süreçten bir çok kez geçirilmelidir.

Bu gençlerin seçiminde, başlangıçta belli bir spor dalına yönelik özel performans aranmaz, genel spor yeteneği değerlendirilir.

#### \* İkinci Evre

Bu evre daha önce düzenli antrenmanı gerçekleştirmiş olan gençlere uygulanır.

Seçmiş olduğu spor dalında, üst düzey performansı için gerekli verimlilik parametrelere sahip olup olmadığı saptanır.

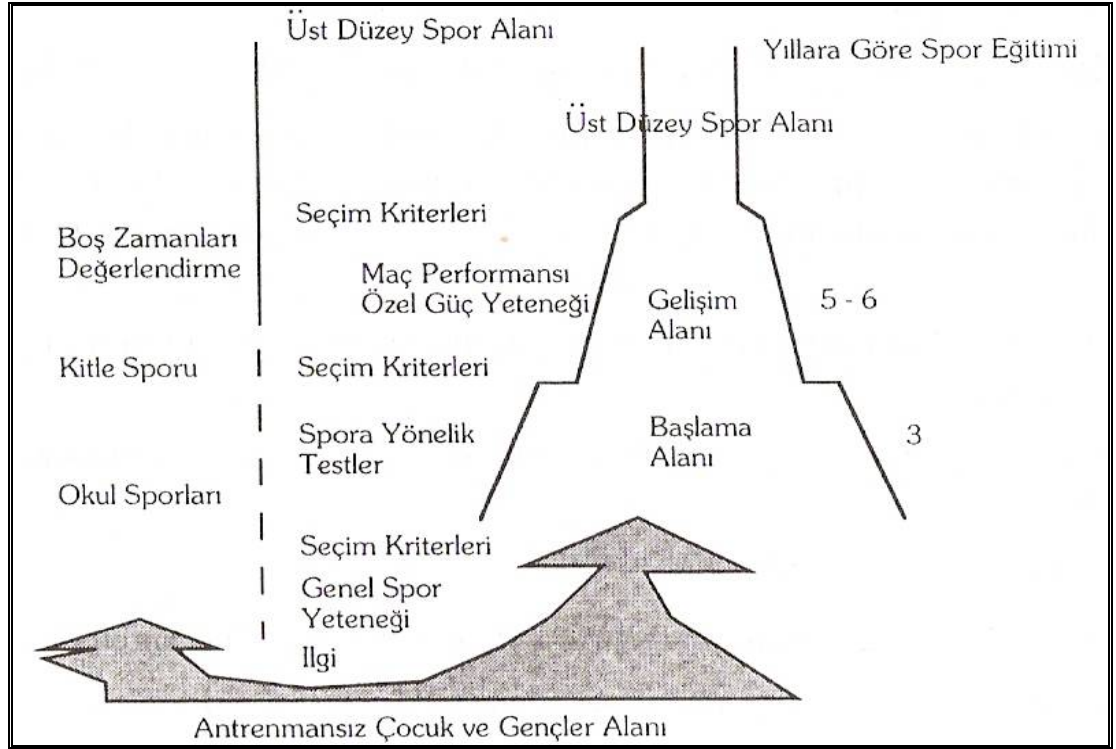
Yüksek sportif verimlilik için, gerekli alt yapıya sahip olup olmadığı saptanır.

#### \* Üçüncü Evre

Üst düzey antrenmanları için seçimler yapılır. En önemli seçim kriterleri ise, yetenekli sporcunun müsabakalarda ortaya koyduğu performanstır. Motorik güç özellikleri, vücut tipi, teknik, taktik ve psikolojik, sosyal davranışlar, performansı etkileyen faktörlerdir.

Özetle; sporda yetenek seçimi ve bu yeteneklerin gelişimi, her spor dalı için süreli ve iyi programlanmış bir organizasyonu, bilimsel bulgulara dayalı bir çalışmayı gerektirmektedir.

**Tablo 1: Sporda seçim ve eğitim süreci modeli**



**Kaynak:** (Hofmann/Schneider 1985)

### 2.2.7. Sporda Yetenek Seçim Türleri

#### A. Doğal Seçim

Sporcunun yerel etkilerin (okul, ailelerin istekleri çevrenin etkisi v.b), yaklaşımların sonucu olarak bir spora yönelme durumudur.

Sporcudaki doğal seçim yoluyla gelen verim gelişimi, bireyin *rasgele bir biçimde yetenekli olduğu* spor dalında yer alıp almadığına dayanır. Bu seçimde kişi ya tesadüfen seçtiği spor dalına katılır, ya da başka bir spor dalında başarılı olamayacağını anlayarak dal değiştirmesi şeklinde antrenörün ya da öğretmenin karşısına gelir.

Bu nedenle bireyin verim gelişiminin, çoğunlukla ideal spor seçiminin yanlış olmasından dolayı, *çok yavaş* olduğu görülür.

#### B. Bilimsel Seçim

*Spor bilim adamlarının yardımıyla yapılan bilimsel testlerle*, yetenekli kişilerin kendilerine en uygun spor dalına yönltilmesini sağlar. Her spor dalının kendine has

özelliği vardır. Halterde ağırlık merkezi ve kuvvet, M¼cadele sporları, Basketbol, Voleybol da boy, kol uzunluğu, motorik özellikler, birliktelik. Ritmik Jimnastikte denge ve ritim gibi özellikler öne çıkar. Bilimsel seçim yönteminde, antrenör özel bir spor alanında doğuştan yeteneğe sahip olduklarını kanıtlamış olan, gelecek sunan gençleri değerlendirmektedir.

### **2.2.8. Yetenek Seçimi İçin Ön Şartlar**

Prof. Dr. Sevim Yaşar'a göre sporcu seçiminde ve gelişiminde, aşağıdaki ön şartların, her spor dalına özgü biçimde belirlenmesi ve belirlenen bulguların ışığında gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bunlar:

- Antropometrik Ön Şartlar: Sporcunun; boyu, kilosu, v¼cüt yapısı, v¼cudunun ağırlık merkezi vb. özellikleri
- Kondisyonel Ön Şartlar: Sporcunun; genel ve özel dayanıklılığı, statik ve dinamik kuvveti, s¼rat, reaksiyon yeteneği, beceri ve hareketlilik gibi özellikleri.
- Tekno-motorik özellikler: Sporcunun; denge yeteneği, yer mesafe ve tempo hissi, topa yatkınlığı, ritmik ve akıcılık gibi özellikleri.
- Öğrenim yeteneği: Sporcunun algılama, gözlem ve analiz etme özellikleri
- Performans için ön şartlar: Sporcunun, yüklenmelere dayanabilme özelliği, antrenman isteği, başarıya ulaşma arzusu gibi özellikleri
- Zihinsel (Kognitif) Yetenekler: Dikkat, motorik akılcılık (oyun anlayışı), yaratıcılık, insiyatif kullanabilme yeteneği, taktik yetenek gibi özellikler.
- Sosyal Faktörler: Liderlik, sorumluluk taşıma, takım anlayışı gibi özellikler
- Psikolojik Ön Şartlar: Sağlam psikolojik yapı, müsabakaya hazır olma, strese dayanabilme, zoru başarma isteği gibi özellikler.

### **2.2.9. Yetenek Seçiminin Aşamaları**

- Etkili bir yetenek seçimi üç aşamada gerçekleştirilebilir. Bunlardan ilkini “ön seçim” olarak kabul edebiliriz. Ön seçimde ekonomik bir uygulama yöntemi

kullanarak mümkün oldukça çok sayıda çocuk ve genç bu süreçten bir çok kez geçirilmeli.

- Antrenmansız çocuklarda yapılacak seçimlerde kural olarak, spor türüne özgü verimliliği belirleyecek parametrelerden çok, çocuğun genel sportif verimini belirleyecek özelliklerin ölçümüne yönelmek gerekir. Yetenek seçiminde unutulmaması gereken ilke, ölçümlerin bir kere değil, bir çok kez yapılmasından sonra sonuçlandırılması ve karara bağlanmasıdır.
- Aşağıdaki tabloda ön seçim-ara seçim-son seçim içeriklerine örnek olarak da Artistik Cimnastik ve sportif oyunlar verilmiştir.
- Belirli bir spor türü için motor testler daha uygun kişisel ön şart oluşturur. Birçok motor testin uygulamasıyla gerçekleştiren test bataryaları bu amaçla uygulanır. Değişik araştırmacıların sunduğu bazı örnekler aşağıda verilmiştir.
- Ara seçimde uygulanan kondisyonel motor özelliklerle ilgili bir test bataryasıyla norma tablosu örnek olarak verilmiştir.

**Tablo 2: Yetenek seçimi aşamaları ve içerikleri**

ÖN SEÇİM	ARA SEÇİM	SON SEÇİM
<p><u>Genel Karakteristik:</u> Çocuğun genel özelliklerinin sorgulanması. Gözlemlenmesi ya da değerlendirilmesi Örn: I. Genel Sağlık durumu II. Okul Başarısı III. Sosyal koşulları ve ilgileri IV. Vücut yapısının spor türüne uygunluğu V. Genel spor verimliliği (okulda spor dersindeki başarı düzeyi)</p>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Bir kerelik sportif kontrol</li><li>2. Spor türüne özgü vücut tipine uygunluğunun kesin kontrolü</li></ol> <p>Spor türüne yönelik motorik özellik yeteneği (çok yönlü motorik özelliklerin test edilmesi)</p>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Kısa sürede birçok kez alıştırma yapmak (deneme antrenmanı)</li><li>2. Kısa süreli bir alıttırmada verim düzeyi ve davranış biçimi</li><li>3. Genel ve özel sportif verimliliği</li></ol> <p>Bütünüyle kişiliğin değerlendirilmesi</p>

**Tablo 3: Yetenek seçimi aşamaları ve içerikleri**

ÖN SEÇİM	ARA SEÇİM	SON SEÇİM
<p><u>Artistik Cimnastik:</u></p> <p>1. Kısa boylu, oldukça az ağırlıklı ince bir tip, ancak omuz kalçadan geniş. (O) ve (X) bacaklı olmamak</p> <p>- Genel hareket koordinasyonunun ve kuvvet düzeyinin değerlendirilmesi</p>	<p>-Toplam estetik ifade değerlendirilmesi</p> <p>1. Hareket koordinasyonu (Engellerle yapılan koşudaki başarısı)</p> <p>2. Bacak, kol gövdenin sahip olduğu kuvvet (Basit kuvvet alıştırılmaları)</p> <p>- Toplam motorik özellikler düzeyi (Sportif oyunlarda, stafet yarışlarındaki başarı düzeyi)</p>	<p>Kısa süreli program Sonucunun değerlendirmesi</p> <p>1. Motor öğrenme davranışı (hareket koordinasyonu )</p> <p>2. Kuvvet ve hareket sürati</p> <p>-Hareket genişliği</p>

**Tablo 4: Yetenek Seçimi Aşamaları Ve İçerikleri**

ÖN SEÇİM	ARA SEÇİM	SON SEÇİM
<p><u>Sportif Oyunlar:</u></p> <p>1. Uzun ve iri yapılı çocuklar (Voleybol, Hentbol, Basketbol için. Buna karşılık futbolda herhangi bir sınırlama düşünülmez.</p> <p>- Genel olarak, kuvvet, sürat ve oyun yeteneği</p>	<p>1. Yeterli bir boy aranmalı</p> <p>2. Koşu hızı (30-60m.'deki)</p> <p>3. Çabuk kuvvet (Fırlatma topuyla ölçüm)</p> <p>4. Sıçrama kuvveti ( üç adım atlama gibi)</p> <p>Hareket koordinasyonu (oyun yeteneği)</p>	<p>1. Birçok oyunda oyun yeteneğinin değerlendirilmesi</p> <p>Problemlere bulduğu çözümler gözlenmeli</p>

**Tablo 5: İkinci basamak seçim için test bataryası**

<b>Motor Test Alıştırmaları</b>	<b>İlgili yetenek (Özellik konusu)</b>
30 m Sprint koşu	Çıkış kuvvetli ve ivmelenme yeteneği
30 m hız almalı (deparlanse: 10 m) Sprint koşu	Maksimal sürat
Dururken 5 adım sıçrama	Horizontal sıçrama ve Koordinasyon
Çift ayakla uzun atlama	Horizontal sıçrama kuvveti
Adım alarak top fırlatma	Atış kuvveti
Öne gülle atma	Kütle ivmelendirme-Koordinasyon
30 m engelli koşu	Bütün vücut için Koordinasyon
Konstüsyonel Özellikler	Boy-Kilo-Sağlık durumu v.b.



**Tablo 6:İkinci Basamakta Uygulanan Bu Test Sonuçlarının Değerlendirilmesinde Kullanılan Norm Tablo**

Seçim Testlerinin kız ve erkek ayrı ayrı ortalama değerleri (x) ve standart sapmaları (s) gösterilmiştir(15).

Yaş (yıl) Sayı Cinsiyet		10 - 10.9 n=54 Erk.	11 n=52 Erk.	10 n=48 Kız	11 n=57 Kız
Yaş	X s	10.52 .23	11.36 .23	10.40 .25	11.35 .22
Ağırlık	X S	35.17 4.42	37.34 5.76	34.13 4.35	38.86 6.58
Boy	X S	144.87 5.91	147.94 7.24	143.73 6.17	148.30 7.15
30 m. Sprint	X S	5.24 .20	5.13 .26	5.31 .24	5.32 .24
30 m.Dep.L.	X S	4.75 .23	4.61 .31	4.75 .31	4.72 .29
5'lı sıçrama	X S	8.92 1.27	9.63 .68	8.93 1.97	9.24 .61
Dur.uz.atla	X S	1.69 .11	1.76 .14	1.68 .15	1.70 .15
Top Fırlatma	X S	14.43 2.65	15.66 3.22	9.97 2.36	11.81 2.61
Gülle Atma	X S	4.82 .80	5.26 1.16	4.42 .74	4.88 .89
Engel Koşu	X S	12.95 1.02	12.35 .96	13.01 .96	13.44 1.00

### 2.3. Yetenek Seçimi Ve Çalışmalarının Spora İlişkin Yararları

- Kişilerin daha kısa zamanda istenilen yüksek performansa ulaşmasını sağlar.
- Üstün yetenekli sporcularla çalışan antrenörün çalışma etkinliği artar.
- Yüksek performansa erişmek isteyen sporcuların sayısını ve rekabetini artırır.  
Daha güçlü kadrolar oluşturulur.

Sporcunun kendine güveni artar. Çünkü bilimsel seçim süreciyle yetişmemiş sporculardan daha iyi olduğunu görür. Sporcuların çalışmalardaki istenmedik sapmalar zamanında belirlenip, gerekli önlemler alınır. Bu ilgi sporcuları motive eder.

### 2.4. Yetenekli Sporcuların Bazı Özellikleri

- Antrenmanda daha başarılıdır.

- Aynı kapsam ve büyüklükteki antrenman uyarılarında büyük başarı elde eder.
- Antrenmanda verilen yeni uyarılara daha çabuk uyum sağlar.
- Daha çabuk öğrenir (Örneğin; hareketin akışını, teknik bilgileri).
- Daha önce edindiği deneyimleri yaratıcı bir şekilde başarısını arttırmak için kullanır.
- Kendine verilen zor görevleri bile başarıyla yerine getirir ve sorunları yaratıcı ve orijinal bir biçimde çözer.
- Performansının gittikçe yükselmesi onun tipik özelliğidir.
- Yetenekli bir sporcu, kendini tam anlamıyla spora adar, çalışkan ve hırslıdır, sistematik şekilde çalışır.
- Gerginlikte (Stres altında) bile gerçekçi, doğru değerlendirme yapabilir.
- Riski göze alabilir.
- Başarısızlıklar karşısında gücünü kaybetmez, bunu bir motivasyon gerekçesi yapabilir.

## **BÖLÜM 3: DANSTA YETENEK TESTLERİ**

### **3.1. Halk Dansları İçin Yetenek Seçiminin Gerekliliği**

Halk oyunları; folklorun bir alt kolu olarak kostüm, müzik v.b. öğeleri de bir bütün olarak günümüze kadar beraberinde taşımış olan ve geçmişimize ışık tutan bir kültür ögesi olmasının yanında; günümüzde teknik unsurlar ile de desteklenerek, görsel ve işitsel zevke hitap edebilen bir gösteri ve sahne sanatı halini almaktadır.

Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun kurulması ile başlayan süreç ve zaman içindeki gelişmeler ile birlikte halk oyunları; sahne teknikleri, kostüm, müzik, koreograf, dans eğitmeni ve dansçılar açısından bir sektör ve iş kolu halini almıştır. Bu da halk oyunları ile ilgilenme seviyesine yeni bir boyut kazandırmıştır.

Bugün çeşitli seviyelerde halk oyunları ile ilgilenen kurumlar göz önüne alındığında; bir gelenek olarak günümüze gelen halk oyunları, derneklere ve amatör topluluklara bakıldığında bir hobi, üniversitelere bakıldığında bir bilim ve sanat dalı, profesyonel topluluklara bakıldığında ise bir meslek olarak karşımıza çıkabilmektedir. Özel görevleri (misyon) doğrultusunda halk oyunları ile değişik açılardan ilgilenen bu kurumlar da çalışanlarını, öğrencilerini yine ufuk hedef (vizyon) ve özel görevleri (misyon) doğrultusunda yetenek sınavları veya testleri ile seçmektedirler.

Pek tabii ki bir halk oyunları derneğinde hobi olarak bu işi yapan, konservatuvarlarda akademik eğitim alan yahut profesyonel dans gruplarında dansçı olarak çalışanlar arasında farklı yetenek kriterleri aranmalıdır. Örneğin; profesyonel bir grupta dans eden bir dansçıda bulunması gereken fiziksel uygunluk, psikolojik unsurlar, oyun ve ritim algısı, performans, sahne tecrübesi v.b. özellikler, profesyonel olmayan bir gruptaki dansçıda aranmayabilir ve ya belirli seviyelerde aranabilir. Tıpkı konservatuvarlara girerken aranan müzik kriterinin, profesyonel gruplarda aranmaması veya belirli ölçülerde aranması gibi. Kimi zaman performansın, fiziksel güç ve devamlılığın; kimi zaman ise müzikal yetenek ve algı gibi özelliklerin ön plana çıkması ile doğan farklılıklar da halk oyunlarında amaca uygun bilimsel test modellerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu yapılırken de spor bilimi ve tıp gibi çeşitli bilim dallarından faydalanarak, tamamen bilimsel gerçekliklere dayalı bir yetenek testi oluşturulmalıdır.

Günümüzde yetenek seçiminin ve buna bağlı olan testlerin en yaygın ve bilimsel gerçeklere dayalı olan modellerini spor bilimine bağlı olarak yapılmış çalışmalarda bulmak mümkündür. Bilimsel yetenek seçimi ile spor politikaları üretmiş olan ülkelerde başarının da üst seviyede olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; spor bilimci Hirata'nın yaptığı araştırmaya göre, 1976 olimpiyatlarında madalya sahibi sporcuların %80'inin yetenek seçim programlarıyla hazırlandığı saptanmıştır. Zackiorskij'in yaptığı bir diğer araştırmaya göre ise kalımsal faktörlerin bir sportif yeteneğin gelişmesinde %50'ye varan bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Halk oyunlarının bugün geldiği noktada fiziksel yeterliliğin ön planda olduğu düşünülürse, bu konuda spor biliminden yararlanmak doğru olacaktır. Aynı zamanda algı, dikkat v.b. gibi özelliklerde ise tıpta kullanılan ölçüm tekniklerinden yararlanılabilir.

Spor biliminde kullanılan yetenek seçimi modellerinin işlevselliği tartışmasızdır. Bu testler ülkelerin spor politikalarını çok olumlu yönde etkilemiştir. Bilimsel yetenek seçimi testleri ile seçilmiş sporcuların ileride antremanlarda ve müsabakalarda daha üst seviyede başarı sağladığı tespit edilmiştir.

Hem halk dansları hem de spor bedensel ve zihinsel özelliklerin kullanılması bakımından birbiriyle benzeşmektedir. Spor dalları incelendiğinde dansa en yakın olan spor dalı jimnastiktir. (Artistlik jimnastik, ritmik jimnastik, aletli jimnastik vb.) Bunun en önemli nedeni ise her ikisinde de müzik unsurunun olmasıdır. Halk oyunları spor bilimini ile karşılaştırıldığında özellikle yetenek seçimi sistemleri, testleri ve bunların değerlendirilmesi söz konusu olduğunda yapılan çalışmaların az ve yetersiz olduğu göze çarpmaktadır.

Halk oyunlarında yetenek seçimi ile ilgili önemli çalışmalara imza atan Spor Hekimi Dr. Mesut Nalçakan'ın Türk Halk Oyunları Bölümü öğrencilerine yönelik fiziksel uygunluk değerlendirmesi çalışması aşağıdaki gibidir:

### **3.2. Dr. Mesut Nalçakan'ın Türk Halk Oyunları Bölümü öğrencilerine yönelik fiziksel uygunluk değerlendirmesi çalışması**

#### **Halk Dansları:**

“Tüm dans türleri gibi halk dansları da sportif yönü ile ele alındığında, spor için söz konusu tüm araştırma alanları benzer şekilde karşımıza çıkacaktır. Dansın kendine ait özellikleri yanı sıra spor ile birçok ortak alanı olduğu görülecektir. Bu anlamda daha eski ve oturmuş olması nedeni ile spor terminolojisi dans bilimi alanında da gereksinimlerimizi karşılayacağı için rahatlıkla kullanılmalıdır.

Antrenman bilimi ve egzersiz (hareket) fizyolojisi alanında temel bazı terimleri açıklamak gerekli olabilir” (Nalçakan 1999:6).

#### **Sporda temel kavramlar**

“Temel özellikler (yeni terminolojiyle Biyomotorsal yetiler) iki ana başlıkta toplanır;

1.Temel (Kondisyonel) özellikler 2.Yardımcı (Koordinatif) özellikler

1.Kondisyonel özellikler; (Temel özellikler)

a. Kuvvet

1.Maksimal kuvvet

2.Patlayıcı kuvvet- çabuk kuvvet

3.Kuvvette devamlılık

4.Özel kuvvet

b. Sürat;

1. Reaksiyon sürati

2.Özel sürat

3.Süratte devamlılık

c. Dayanıklılık (endurans)

1.1. Genel dayanıklılık

## 1.2. Özel dayanıklılık

### 2.1. Kısa süreli dayanıklılık

### 2.2. Orta süreli dayanıklılık

### 3. Uzun süreli dayanıklılık

#### d. Esneklik

#### e. Hareketlilik

### 2. Koordinatif özellikler (tamamlayıcı özellikler)

#### a) Beceri

#### b) Denge

#### c) Ritim

#### d) Öncelleme

#### e) Kinestetik algılama

#### f) Koordinasyon

Oryantasyon, reaksiyon, adaptasyon, presizyon (hareketin tamlığı), Antisipasyon (hareketin öncellenmesi), elastisite, akıcılık, eşleştirme gibi birçok özellik de koordinatif yani tamamlayıcı özellikler içerisinde yer almaktadır.

Hareketin olduğu tüm alanlarda bu özelliklerin tümü söz konusu olmaktadır. Dansta da tüm bu özellikler değişik oranlarda bir araya gelerek estetik ve teknik olarak mükemmelliğe ulaşmanın bileşenleri olarak işlev görecektir. Koordinatif özellikler dansta, diğer birçok spor branşlarına göre daha belirgin ve ön plandadır.

Bütün bu özelliklerin bireyler arasında gösterdiği farklılıklar testlemelerin temelini oluşturmaktadır. Her bir özelliği saf olarak ölçmek için birçok test geliştirilmeye çalışılmıştır. Ancak test ile belirli bir özelliği ölçmek temel olarak amaçlansa da, diğer birçok özellik de işin içine karışacağından bu ideal anlamda çok zor olacaktır.

Geliştirilmiş bu testler birçok alanda sporcu seçiminde, spora katılım öncesi veya sezon öncesi sporcunun durum tespitinde, sporcunun takibinde eğiticiler, antrenörler, hekimler ve spor bilimcileri için önemli bir yönlendirici ve yol gösterici olarak rol oynayabilmektedir.

Sporcu takibinde spor hekimliğince belirlenmiş birçok standart sağlık formları ve takip formları mevcuttur. Sporcunun sağlık, fitness (uygunluk), ve kondisyonu hakkında sporcuya, çalıştırıcıya, kulübe bilgi verir. Bu bilgilerin ışığında çalışmalara yön verilir” (Nalçakan 1999:2-3).

### **Dansçının Tıbbi Değerlendirilmesinde Temel Basamaklar:**

- 1.Tam bir anamnez. (aile özgeçmiş, sakatlıklar, alışkanlıklar vs.)
- 2.Sistemik muayene (Kulak, burun, boğaz, ağız-diş, göz, kardiyovasküler sistem, solunum sistemi, hareket sistemi, postür, cilt vs... )
- 3.Tetkikler ve Laboratuvar incelemeleri (EKG, Rutin kan ve idrar testleri) 4.Dansa-spora yönelik kondisyonel testler (Nalçakan 1999:3).

### **Dansa yönelik kondisyonel testler**

#### **Amaç**

Öncelikli amaç spora-dansa güvenli katılımı sağlama olmalıdır. Katılımcının sporun getirebileceği risklerden korunması yanı sıra sporcularda optimum performansı sağlama, sakatlanma riskini azaltma, sporun gerektirdiği yeterliliğe sahip olup olmadığı konusunda bilgi edinip programlar oluşturma, aşırı yüklenme ve zorlanmaya bağlı oluşabilecek hasarların erken tanısını sağlama, programın etkinliğini kontrol etme, tedavinin ve rehabilitasyonun etkili olup olmadığını izleme. Ve benzeri amaçlarla çeşitli muayeneler ve testler uygulanır (Nalçakan 1999:3).

#### **Test seçiminde dikkat edilmesi gerekli noktalar**

Düzenli ve uygun bilgiler alabilmek için tekrarlanabilir testler olmalı

Elde edilen sonuçlar mümkün olduğunca objektif olmalı

Testler kolay ve her alanda uygulanabilir olmalı

4. Branşa özgü testler seçilmeli ve o sporun gerektirdiği kas gruplarının özelliklerini de ölçebilmeli.

5. Yaygın olarak kullanılan ve uluslararası kabul görmüş testler seçilmeli böylece daha önce yapılmış çalışmalarla karşılaştırılabilir.

Biz giriş sınavlarında ve sonraki dönemlerde dansçının takibinde bu özellikleri göz önüne alarak belirlediğimiz testleri bir parkur içerisinde sırasıyla uygulamaktayız. Testler yukarıda belirtilen biyomotor özelliklerden dans için uygun olanları test etmek amacıyla, geçerliliği kabul edilmiş ve bir kısmı Eurofit bataryası kapsamında çalışılmış, komplike olmayan ayrıca uygulama kolaylığı olan testlerden oluşmuş bir parkur içerisinde yapılmaktadır (Nalçakan 1999:3).

#### **Testlerin uygulanmaları sırasında dikkat edilmesi gerekli noktalar:**

Her istasyonda görevli elemanlara test ayrıntılı bir şekilde açıklanarak sınav öncesi birkaç ölçüm yapması sağlanmalı.

Mümkünse testler hep aynı kişi tarafından uygulanmalı, deneyimli test ediciler seçilmelidir.

Testler deneklere açık bir şekilde anlatılmalı, bir örnekle gösterilmeli, anlamadıkları noktalar sorularak tekrar açıklanmalı.

Adayların testlere girmeden önce ısınmaları ve germe yaparak hazırlanmaları istenmelidir. Böylece daha iyi sonuçlar alınacağı gibi, sakatlanma riski de azaltılmış olur.

Test sırasında ilkyardım için malzeme bulundurulmalı (buz, baticcon, sargı bezi, elastik bandaj, flaster, oksijenli su, ... )

Test sırasında deneğe dışarıdan müdahale önlenmeli Test sırasında denek sözel olarak motive edilmeli (Nalçakan 1999:4).

#### **Sınav Parkur - İstasyon Düzeni**

- Mekik koşu
- Karın mekiği



- Otur eriş
- Durarak dik sıçrama
- Durarak uzun atlama
- Flamingo
- Genel fiziki bakı ve postür muayenesi (Nalçakan 1999:4).

### **Testler için Gerekli Malzemeler**

#### Giriş sınavı

- Form kâğıtları (her istasyon için ayrı olarak isimlerin sıraya göre yazıldığı)
- Kalem (Tükenmez) (10 adet)
- Kronometre 5–6 adet
- Uzunluk Ölçer (en az 5 metre uzunluğunda)
- Jump metre veya sıçrama tahtası
- Flamingo tahtası (2–3 adet)
- Otur-eriş tahtası
- İşaret Konisi (4 adet)
- Minder 3 adet
- İşaret kalemi veya tebeşir
- Düdük (Nalçakan 1999:4).

#### Diğer test ve değerlendirmelerde kullanılan malzemeler

- Sağlık topu 4 ya da 5 Kg. Iık
- Atlama kasası
- Ergonomik bisiklet (Astrand ve wingate testleri için)

- Skinfold kaliperi - deri katlantısı ölçeri
- Biyoempedansmetre –Yağölçer
- EKG cihazı
- Spirometre
- Tansiyon aleti / sthetoskop (Nalçakan 1999:4).

### **Otur Eriş Testi (sit and reach)**

Amaç: Esneklik ölçümü (sırt, bel, kalça ve hamstringlere yönelik esneklik)

Araç: Otur-eriş tahtası

Açıklama: Düz zeminde otur eriş tahtasının önüne oturulur. Her iki ayak tabanı çıplak ve düzgün olarak tahtaya temas etmeli.

Kollar öne uzatılmış şekilde, gövde öne eğilerek, dizler kırılmadan mümkün olduğunca ileri uzanmaya ve uzanılan pozisyonda kalmaya çalışılır.

Test en az iki kez tekrarlanır, en iyi sonuç kaydedilir.

Kontrol:

- \* Diz bükülmemeli, uyluk ve bacaklar gergin olarak yere değmeli.
- \* EI parmak ucunun ulaşabildiği en uzak nokta saptanmalı, bu noktada ikiye sayana kadar durmalı
- \* Eğer her iki el parmaklarının ulaştığı nokta aynı değilse her iki parmak uzaklığının ortalaması alınır.
- \* Test yavaşça ve salınma olmadan yapılmalı
- \* Hareketli kısma parmaklarla vurarak ilerlemesi önlenmeli
- \* İkinci deneme çok kısa aradan sonra yapılır (Nalçakan 1999:5). (Bkz. Fotoğraf 18)

## **Mekik Koşu (5 X10 Shuttle Run)**

Amaç: Hız ve çeviklik özelliğini değerlendirme, bu koşu ani dönüşleri de (cutting) içerir, bu nedenle çabukluk ve kıvraklık değerlendirmesini de sağlamaktadır.

Araçlar: Kronometre, 4 adet koni, işaretleyici (tebeşir, yapışkan koli bandı vs.)

Parkur hazırlanırken yere birbirine paralel, aralarında 5 beş metre olan iki çizgi çizilir. Çizgiler için önerilen uygun uzunluk 120 cm dir. Çizgilerin bitiş noktalarına koniler konarak işaretlenir.

Açıklama: Her iki ayak ucu da çizginin hemen gerisinde çizgiye değmeden başlama pozisyonu al. Başlama işareti ile mümkün olduğunca hızla diğer çizgiye doğru koş ve her iki ayakla çizgiyi geç. Geri dönerek aynı yoldan başlangıç çizgisine geri dön, her iki ayak ta çizgiyi geçtiğinde bu bir turdur. Mümkün olduğunca çabuk, hiç durmadan ve yavaşlamadan 5 (beş) kez tekrarla. Test bir kez yapılır.

### Uyarılar

- \* Yere birbirine uzaklığı beş metre olan iki paralel çizgi çiz.
- \* Çizgilerin eni 120 cm olacak şekilde bittikleri noktaları koni ile işaretle
- \* Başlamadan önce hazır diyerek uyar.
- \* Başlangıç komutu yüksek sesle veya düdükle verilebilir \*Her iki ayağın da çizgileri geçtiğinden emin ol
- \* Her turda, tur sayısını söyle
- \* Son çizgiyi geçtiğinde zamanı durdur.
- \* Kaymak yasaktır, izin verme
- \* Yüksek sesle test esnasında motivasyonu artırıcı uyarı yap (haydi, devam çok iyi, bırakma, her iki ayak geçsin gibi.)
- \* Süreyi saniye ve salise olarak kaydet (Nalçakan 1999:5). (Bkz. Fotoğraf 19)

## **Flamingo Denge Testi**

Amaç: Statik denge değerlendirmesi

Araçlar: Kronometre, denge tahtası

Açıklama:

Dengede durmak için istediğin ayağı seçebilirsin.

Serbest kalan ayağı aynı yöndeki elle arkaya doğru kıvrıyacak şekilde tut.

Diğer eli dengeyi sağlamada kullanabilirsin.

Denge tahtasına çıkarken zaman başlayana kadar yardımcı olunacak. Desteklenen el bırakıldığında zaman başlayacak.

Bir dakika boyunca düşmeden dengede kalmaya çalış.

Dengeyi kaybettiğinde yani tutulu ayak bırakıldığında, vücudun herhangi bir yeri, yere değdiğinde test kesilmesi olur, zaman durdurulur. Tekrar eski konumunu alıp tekrar başladığında zaman kaldığı yerden devam edecektir. Bu şekilde bir dakikayı doldur.

### Uyarılar

- \* Test edici bir el ile kronometreyi tutarken denek tahtaya çıkarken boşta kalan diğer kolu tutmasını ister.
- \* Kol bırakıldığında süre ölçümünü başlat
- \* Denge kaybolduğunda zamanı durdur.
- \* Tekrar denge tahtasına yerleşene kadar yardım et.
- \* İlk otuz saniyede 15 kesilme olursa test sonlandırılır. Sonuç (-) negatif olarak kaydedilir
- \* Bir dakika dolduğunda testi sonlandır
- \* Düşme sayısını adet olarak kaydet (Nalçakan 1999:6). (Bkz. Fotoğraf 20)

## **Durarak Uzun Atlama**

Amaç: Patlayıcı kuvvet değerlendirmesi

Araçlar: Uzunluk ölçer, işaretleyici kalem-tebeşir, düz bir işaretleyici sopa

Açıklama: Her iki ayak da yere basacak ve çizgi gerisinde olacak, çizgiye basılmayacak.

Adım atmadan, her iki ayakla birden sıçrayarak en uzak noktaya atlamaya çalış.

Dizlerini kıvrıyarak ve kollarını sallayarak kuvvet alabilirsin Mümkün olduğunca ileriye sıçramaya çalış.

Bu uzaklık arkadaki ayağın topuk arka noktası esas alınarak ölçülür.

Uyarılar:

- \* Yere deneğin gerisinde duracağı bir çizgi çiz
- \* Bu çizgiden başlayacak ve bu çizgiye dikey olacak şekilde en az üç metre uzunluğunda bir uzunluk ölçeri atlanacak kulvara paralel şekilde kulvarın yan çizgisi boyunca yere yerleştir (bantla)
- \* Ayak ucunun çizgiyi geçmemesine dikkat et
- \* Deneğin ilk düştüğü yerde en arkadaki ayağın, topuğunun başladığı noktayı işaretle
- \* Kaymalarda topuğun değdiği ilk nokta dikkate alınır
- \* Bu noktadan uzunluk ölçere dik bir çizgi çizerek atlanılan mesafeyi bul, bunun için düz bir çubuk kullanmak pratiktir.
- \* Testi en az iki kere tekrarlanır, en iyi derece kaydedilir (Nalçakan 1999:6).  
(Bkz. Fotoğraf 21)

## **Dik Sıçrama**

Amaç: Patlayıcı kuvvet değerlendirmesi

Araç: Jumpmetre

(Eğer bulunamıyorsa sıçrama tahtası (duvar da kullanılabilir, "tebeşir, uzunluk ölçer")

Açıklama:

Jumpmetre ile ölçümde: Denek platformun üzerine alınır, kemer bele uygun şekilde bağlandıktan sonra, ip gergin halde iken ölçek sıfırlanır,

Her iki kolunu kullanarak ve dizlerini bükerek olduğu yerde çift ayak üzerinde dik olarak sıçraması istenir.

Test 2 veya 3 kez tekrarlanır, en iyi derece kaydedilir.

Uyarılar:

- \* Platform üzerinde her iki ayak yerde ve dik olarak durması istenir
- \* Kemer bel kısmına sabitlenir
- \* İpin boşluğu alınarak gergin olması sağlanır, bu ayarlama sırasında dizler ve bel düz olmalı, kıvrılma olmamalı
- \* Kalibrasyon sıfırlanır
- \* Her iki ayakla birden ve dik sıçraması sağlanmalı
- \* Dizlerini bükerek ve kollarını sallayarak kuvvet alarak sıçraması için uyarılır
- \* Test 2-3 kez tekrarlanır, en iyi derece kaydedilir

Sıçrama tahtası ile ölçümler: Her iki elin parmak uçları tebeşirlenir, tahta önünde yüz tahtaya dönük her iki ayak tabanı yerde olacak şekilde eller yukarı uzatılır ve tahtaya parmak uçları ile işaret konur. Yan dönülür (sağa ya da sola olabilir) eller aşağı sarkıtılır, dizler bükülerek ve kollar da kullanılarak mümkün olduğunca yukarıya sıçrayarak en yüksek noktada tahta parmakla işaretlenir. Test üç kez yapılır ve en iyi sonuç kabul edilir.

Uyarılar:

- \* Test yapanın arkasında durarak doğru pozisyonu almasına yardım et
- \* Her iki ayak tabanı yerde olmalı

- \* Ölçümlerde Sıçrama tahtasındaki çizgiye en yakın olan noktaya göre tahmin edilir
- \* Her iki elin uçları paralel olmalı t değilse düzeltmesi söylenir, ya da ortalaması alınır.
- \* Sağ yada sol elini kullanabilir buna göre pozisyon aldırılır
- \* Denek kollarını sarkıtır, dizleri bükerek kollarını sallayarak en yükseğe sıçrayabilmek için kuvvet alarak sıçrar
- \* Sıçradığı zaman kolların gergin olması avantajdır Değebileceği en uç noktayı işaretlemesi istenir Sıçramadan önce adım atılmaz
- \* Tahtaya yakın olmalı ve değilen nokta iyi işaretlenmeli
- \* Test üç kez tekrarlatılır, Tahta testten sonra silinir
- \* En yüksek değer kabul edilir (Nalçakan 1999:7). (Bkz. Fotoğraf 22)

### **Mekik (Sit Up)**

Amaç: Kassal kuvvet ve kuvvette devamlılık değerlendirilmesi

Araçlar: Kronometre, minder

Açıklama:

Minderde sırt üstü yatar vaziyette, dizler 90 derece kıvrık ayaklarından sabitlenmiş bir şekilde bekler. Eller göğüste çapraz şekilde yada her iki şakağı tutar biçimde olacak. Komutla mekik hareketini yapmaya başlar. Yoruluncaya kadar mekik hareketini yaptırılır. Tam olarak yapabildiği maksimal hareket sayısı ve süresi kaydedilir.

Testi aynı zamanda 30 ya da 60 saniye boyunca tam olarak yapabildiği mekik hareketi sayısı olarak da düzenlemek mümkündür)

Uyarılar:

- \* Harekete başlamadan önce hazır uyarısı yapılır

\* Mekiği tam olarak yapması istenir. Omuzlar yerden en az 30 cm yükselmelidir. Tam olarak yapılamayan hareket dikkate alınmaz

\* Yoruluncaya, hareket bozuluncaya kadar yapması için motive edilir. Süre istenirse 15 saniye yada 1 dakika olarak belirlenebilir (Nalçakan 1999:8). (Bkz. Fotoğraf 23)

### **Sırt Mekiği**

Amaç: Sırt kasları kuvvetini ve kuvvette devamlılığını değerlendirme

Araçlar: Kronometre, minder

Açıklama

Minderde yüz üstü yatar vaziyette, ayaklarından sabitlenmiş (bir yardımcı tarafından elle) bir şekilde bekler. Eller ensede ya da her iki şakağı tutar biçimde, Komutla mekik hareketini yapmaya başlar. Tam olarak yapabildiği maksimal sırt mekiği hareketi sayısı ve süresi kaydedilir. (30 saniye ya da 60 saniye boyunca tam olarak yaptığı mekik hareketi sayısı kaydedilir.)

Uyarılar:

\* Harekete başlamadan önce hazır uyarısı yapılır Mekiği tam olarak yapması istenir

\* Tam olarak yapılamayan hareket dikkate alınmaz

\* Süre istenirse 15 saniye yada 1 dakika olarak belirlenebilir (Nalçakan 1999:8). (Bkz. Fotoğraf 24)

### **Aerobik Kapasite (Astrand) Testi**

Amaç: Aerobik kapasiteyi değerlendirme

Araç: Ergonomik test bisikleti, kronometre, nabız ölçer

Açıklama: İlk üç dakikası ısınma olmak üzere en az 9 dakika belirli bir yükte ve belirli bir hızda bisiklet çevrilecek. Teste yorulmamış olarak dinlenmiş olarak gelinecek, testten önceki iki saat boyunca sigara içilmemiş olacak, aşırı yemek yenmemiş olacak.



### Uyarılar:

- \* Test deneğe açıkça anlatılacak.
- \* Oda havalandırılmış ve gürültüsüz olacak.
- \* Bisiklet pedalları kişinin boyuna göre ayarlanacak. Başlangıç yükü erkeklerde 50 kızlarda 25 Kv/s olacak.
- \* Üçüncü dakikadan sonraki yükler nabızı en az 120 ye çıkaracak şekilde ayarlanacak ve aynı yükte 6 dk. süresince çalışacak.
- \* Üçüncü dakikadan itibaren her dakika sonunda nabız kaydedilecek.
- \* Nabız 155/dk. yı aşmamalı
- \* Son iki nabız arasında 5 den fazla fark varsa test bir dakika uzatılır.
- \* Test bitiminden sonra soğuma periyodunda birkaç dakika dirençsiz olarak bisiklet çevirmesi ya da yürümesi istenir.
- \* Sonuçlar nomogramda değerlendirilir (Nalçakan 1999:8). (Bkz. Fotoğraf 25)

### **Anaerobik Kapasite (Wingate) Testi**

Amaç: Anaerobik kapasiteyi, patlayıcı gücü ölçmek

Araçlar: Ergonomik bisiklet (direnci ayarlanabilir), uygun yazılıma sahip bir bilgisayar ile bağlantısı sağlanmış şekilde olmalı.

Açıklama:

Deneğe test ile ilgili açıklamalar yapılır, mümkünse bir önceki testi izlemesi sağlanır

Selesi kişinin boyuna göre ayarlanmış olacak,

Bisiklet üzerine çıktığında ağırlık verilmeksizin kısa bir süre adaptasyon amacıyla çevirmesi istenir

Yazılım üzerinde deneğin boy kilo vs özellikleri girilerek uygun ağırlık elde edilir.

Kefeli Bisikletlerde uygun ağırlıklar eklenir, kefenin kendi ağırlığı da dikkate alınmalı.

Denek hazır olduğunda hafifçe çevirmeye başlaması istenir bu esnada ağırlık verilmez.

Uygun komutla ağırlık bisiklete verilerek mümkün olan n son kuvveti ile çevirmesi istenir.

Sözel motivasyon ile ani güç kayıplarının ve yarıda bırakmaların önüne geçilmeye çalışılır

Test süresi 30 sn tamamlanınca test bitirilir.

Bilgisayar verileri kontrol edilerek herhangi bir eksiklik olup olmadığına bakılır (Nalçakan 1999:9).

### **Harvard Step Testi**

Amaç: Aerobik kapasite değerlendirmesi

Araçlar: Uygun platform, kronometre, metronom, nabız ölçer

35 cm. derinliğinde 50 cm. yüksekliğinde (kadınlar ve 160 cm.den kısa çocuklar için 40 cm) bir platform kullanılır.

Açıklama:

Başla işareti ile birey platforma inip çıkmaya başlar.

Çıkıp inme hareketi iki saniyede tamamlanır, ritim için sese dikkat et 5 dakika boyunca aynı frekansta çıkıp inmeler devam edecek.

Çıkıp inme hareketine her defasında aynı ayakla başlanacak. Ayak değiştirilmeyecek.

Yapamayacak kadar yorulduğunda ya da herhangi bir şikayet olduğunda devam edilmeyecek.

Uyarılar:

- \* Platformu duvara yakın yerleştirmek uygun olur.
- \* Metronom yoksa ritim için herhangi bir alet alkış vs. kullanılabilir.
- \* Nabız sayılmaya başlamadan birkaç saniye önce nabız bulunmalıdır. Özellikle karotis nabızı sayılacaksa çok bastırmamaya dikkat etmelidir.

Kondisyon indeksi şu formüle göre hesaplanır, Kondisyon indeksi: Egzersiz süresi(sn) x 100/2 x  yarımlşar dakikalık nabız toplamı şeklinde hesaplanır (Nalçakan 1999:9-10). (Bkz. Fotoğraf 26)

### **Sürat abukluk Koordinasyon**

Amaç: Sürat abukluk koordinasyon, değerlendirilmesi

Araçlar: Kronometre, sağlık topu, minder, iki adet engel (atlama kasası parçaları)

Açıklama:

Bu test için parkur test yapılan yerin imkanlarına bağlı olarak düzenlenebilir, veya çeşitlendirilebilir, eldeki imkanlar dahilinde bu parkura dinamik denge ölçmek için de test araçları eklenebilir. Aynı kurum içinde standardize ederek dönemler arası ve bireyler arası karşılaştırma yapmak için kullanılması daha uygun olur.

Denek bir çizgi gerisinde komutu bekler, komutla birlikte süreölçer çalışmaya başlar, önce minderde bir takla atarak ayağa kalkar, birinci karaya kadar koşar, bu kasanın içinden geçer, ikinci kasaya kadar koşar bu kasanın üzerinden atlar, duvara yakın (5 metre önüne) izilmiş çizgiye ya da engele kadar gelir. İşaretli daire içindeki sağlık topunu alır (4-5 kiloluk), duvarda belirlenmiş noktaya çarpıtılarak tutar ve tekrar işaretli yerine koyar. Bu parkurun kenarından hızla koşarak başlangıç çizgisini geçer. Süre kaydedilir. Bu parkurda yaptığı hatalar not edilerek hesaplamalarda kullanılır.

Uyarılar:

- \* Her testten sonra parkur düzeni kontrol edilerek yerinden oynayan malzemeler yerleştirilir
- \* Başla komutundan önce hazırlanması için uyarılır. Test sırasında motive edilerek yönlendirilebilir. Minder dışına olan taklalar hata olarak kabul edilir
- \* Hareketlerden birini atlamışsa test negatif olarak kabul edilir, bir daha yaptırılabilir ya da negatif puan verilir.
- \* Topu tutamaması, düşürmesi durumunda topu gittiği yerden alması ve de yerine koyarak geri dönmesi istenir.

\* Her iki ayak da bitiş çizgisini geçtiğinde kronometre durdurulur, süre ve hatalar kaydedilir (Nalçakan 1999:10).

### Değerlendirme

Her istasyondaki sonuçlar 0-1 ve 2 olarak puanlandırılır Değerlendirme toplam 20 puan üzerinden yapılır. Dereceler teste alınan grup özelliklerine bağlı olarak değiştirilebilir

**Tablo 7: Değerlendirme Tablosu**

	Test	ölçü		0	1	2
1	Mekik koşu	sn	Kız	25 ve üzeri	23-25	23 ve altı
			erkek	24 ve üzeri	22-24	22 ve altı
2	Karın mekiği 30 sn	sayı	Kız	17 ve altı	17-22	22 ve üzeri
			erkek	20 ve altı	20-25	25 ve üzeri
3	Sırt mekiği 30 sn	sayı	Kız	20 ve altı	20-30	30 ve üzeri
			erkek	30 ve altı	30-38	38 ve üzeri
4	Bacak açıklığı	cm	Kız	25 ve yukarı	15-25	15 ve altı
			erkek	30 ve yukarı	20-30	20 ve altı
5	Otur eriş	cm	Kız	9 ve altı	9-16	16 ve üzeri
			erkek	7 ve altı	7-14	14 ve üzeri
6	Dik sıçrama	cm	Kız	40 ve altı	40-45	45 ve üzeri
			erkek	55 ve altı	55-60	60 ve üzeri
7	koordinasyon	sn	Kız	17 ve yukarı	17-13	13 ve altı
			erkek	15 ve yukarı	15-12	12 ve altı
8	Uzun atlama	cm	Kız	140 ve altı	140-155	155 ve üstü
			erkek	180 ve altı	180-200	200 ve üstü
9	Flamingo	Düşme sayısı		5 ve üzeri	3-5	2 ve altı (0,1,2)
10	Fizik muayene			Dikkat çekici bozukluk	Kabul edilebilir bozukluk	normal

**Kaynak:** (Dr. Mesut NALÇAKAN 1999:12)

### 3.3. Dans İçin Yetenek Seçimi

Halk oyunları için geliştirilecek yetenek seçimi testlerinde amaca yönelik olarak değişik özelliklerin tespiti yapılabilir. Bir başka deyişle teste tabi tutulanlarda aranacak

olan özellikler sonuca yönelik olarak belirlenebilir. Daha önce verilen örnekte olduğu gibi profesyonel bir dans topluluğuna dansçı seçimi için yapılacak yetenek testleri ile konservatuvar sınavında uygulanacak testler farklılıklar gösterebilir. Bu tür testleri *Amaca Yönelik Yetenek Testleri* olarak nitelendirmek doğru olacaktır. Bu tip testlerde bir halk oyuncuda bulunması gereken yetenekler etkinliğe göre belirlenir ve bu yeteneklerin tespiti için testler uygulanır.

### 3.4. Dansda Yeteneği Etkileyen Faktörler

Bir halk dansları icracısı üzerinde, bilimsel teknikler kullanılarak yapılacak bir yetenek seçim testinde yeteneği etkileyecek faktörler şunlardır;

- **Sağlık durumu ve Antropometrik Özellikler:** Kişinin boyu, kilosu, vücut yapısı, vücudunun ağırlık merkezi, dans etmeye uygunluk v.b. özellikleri
- **Kondisyonel özellikleri:** Kişinin genel ve özel dayanıklılık, sürat, raksiyon yeteneği, esneklik, statik ve dinamik kuvveti v.b. özellikleri
- **Tekno motorik özellikleri:** Kişinin denge yeteneği, yer mesafe ve tempo hissi, hareketleri akıcı bir şekilde uygulayabilme v.b. özellikleri
- **Öğrenme yeteneği:** Kişinin verilen uyarıları kavrayış, gözlem, analiz, çözümlenme, kendi vücuduna uygulayabilme, vücuduna hükmedebilme, taklit v.b. özellikleri
- **Müzik yeteneği:** Ritim kulağı, müziğe uygun olarak vücudunu yönetebilme, değişen ritim ve metronomlara uyum sağlayabilme v.b. özellikleri
- **Performans ön şartları:** Kişinin yüklemelere dayanabilme, çalışma ve başarma isteği v.b. özellikleri
- **Zihinsel (Kognitif) Özellikler:** Kişinin dikkat, konsantrasyon, inisiyatif kullanabilme v.b. özellikleri
- **Sosyal Faktörler:** Kişinin sorumluluk taşıma, takım anlayışı ve uyumu, işbirliği, disiplin v.b. özellikleri yeteneği etkileyecek faktörler arasındadır.

### 3.5. Çoklu Zekâ Kuramı

Çoklu Zekâ Kuramı ilk olarak Harward Üniversitesi Eğitim Profesörlerinden olan Haward GARDNER tarafından 1993 yılında kendi kitabı olan ‘Frames of Mind: The Theory of Multiple Inteligences’ te sunulmuştur.

“Çoklu zekâ kuramı savunduğu sekiz zeka alanıyla tüm dünyada ilgi görmekte ve eğitim alanında kullanılmaya çalışılmaktadır. Günümüze dek sadece dil ve mantık-matematik becerilerinin önemsendiği düşünülürse, bilimsel bulgulardan yola çıkarak önerilen diğer zekâlara sahip bireylerin de zeki olabileceği fikri yenidir. Bu nedenle, her zekâyâ eşit derecede değer verilmelidir” (Talu 1999:171).

Gardner bir özelliğin zekâ olabilmesi için dört ölçüte cevap vermesi gerektiğini vurgular. Bunlar:

- (1) Bir dizi sembole sahip olması
- (2) Kültürel yapıda değeri olması
- (3) Aracılığı ile mal ya da hizmet üretebilmesi
- (4) Problem çözebilmesi (Campell 1992, akt. Demirci,2008).

“Gardner, Çoklu Zekâ Teorisini ortaya atmadan önce pek çok bilimsel araştırmadan faydalanmıştır. Dâhilerle, üstün yetenekli kişilerle, beyninde hasar olan hastalarla, otistiklerle, normal çocuklar ve yetişkinlerle, farklı dalların uzmanlarıyla ve farklı kültürdeki kişilerle yapılmış çalışmalardan elde edilen bulguları incelemiştir.”(Coşkungönüllü,1998).

Bu çalışmalar sonunda Gardner zekâyı yeniden tanımlamıştır. Gardner’e göre zeka; değişen dünyada yaşamak ve değişimlere uyum sağlamak amacıyla her insanda kendine özgü bulunan yetenekler ve beceriler bütünüdür.

Gardner ‘Frames of Mind: The Theory of Multiple Inteligences’ adlı eserinde zekanın iki değil en az yedi yönü olduğunu savunmuştur. İnsanların klasik zeka anlayışında olduğu gibi sadece matematik ve dilde başarı gösterdikleri zaman zeki sayılmalarının aksine; müzikte, sporda, dansa, iletişimde, resimde kendini gösterenlerin ve kendini iyi tanıyanların da zeki olduğunu iddia etmiştir.daha sonra ise Checkley’in Gardner ile

yaptığı görüşmede, Gardner sekizinci bir zeka alanını varlığından bahsetmiş ve 1999 yılında yayımladığı ‘Intelligence Reframed: Multiple Inteligences for The 21. Century’ adlı eserinde bu yeni zeka alanını da kapsayacak şekilde yeniden formüle etmiştir (Saban 2001:6).

### 3.5.1. Çoklu Zekâ Teorisinin İlkeleri

- İnsanlar çok farklı zekâ türlerine sahiptir.
- Her insan aktif olarak kullandığı zekâları ile özel bir karışıma sahiptir. Her insanın kendine özgü bir zekâ profili vardır.
- Zekâların her biri insanda farklı bir gelişim sürecine sahiptir.
- Bütün zekâlar dinamiktir.
- İnsandaki zekâlar tanımlanabilir ve geliştirilebilir.
- Her insan kendi zekâsını geliştirmek ve tanımak fırsatına sahiptir.
- Her bir zekânın gelişimi kendi içinde değerlendirilmelidir.
- Her bir zekâ hafıza, dikkat, algı ve problem çözme açısından farklı bir sisteme sahiptir.

Bir zekânın kullanımı esnasında diğer zekâlardan da faydalanılabilir.

- Kişisel altyapı, kültür, kalıtım, inançlar zekâların gelişimi üzerinde etkiye sahiptir.
- Bütün zekâlar, insanın kendini gerçekleştirme yolunda farklı ve özel kaynaklardır.
- İnsan gelişimini değerlendiren tüm bilimsel teoriler çoklu zekâ teorisini desteklemektedir.
- Şu anda bilinen zekâ türlerinden daha farklı zekâlar da olabilir.

Çoklu zekâ kuramı eğitimde iki önemli yarar sağlamaktadır. Bunlar; öğrencileri istedik durumlara getirebilmek için eğitim programlarını planlama olanağı sağlaması ve farklı disiplinlerde önemli kuram ve konuları öğrenmeye çalışan daha fazla sayıda öğrenciye ulaşmayı sağlamasıdır. Yaşamda hiçbir aktivite yoktur ki tek bir zekâ bölümü içersin. Yaptığımız çok basit işlerde bile farklı zekâ bölümlerini kullanırız (Kaya 2004:27,29).

### 3.5.2. Zekâ Alanlarının Belirlenmesinde Kullanılan Etkinlikler

Çoklu Zekâ Kuramı zekânın sayısal verilere dökülmesine karşı olduğu için testlere de karşıdır. Bu nedenle zekâ alanlarının belirlenmesinde test dışı etkinlikler kullanılmaktadır.

Bunlardan bazıları şunlardır;

(1) Gözlem

(2) İşaretleme Ölçekleri ve Dereceleme Ölçekleri

(3) Anekdot Kaydı

(4) Kimdir Bu?

(5) Görüşme

### 3.5.2.1. Gözlem

“Yüksek gözlem becerisine sahip yetişkinler için son derece kullanışlı bir tekniktir. Her an her yerde kullanılabilir. Çocuklar olumlu ya da olumsuz birçok davranışlarıyla bize kendileri hakkında bilgi vermektedir. Örneğin gözleriyle öğretmeni ve tahtayı takip etmeye çalışan bir öğrenci görsel bir öğrenme olduğu mesajını vermektedir.

Sıklıkla öğretmenine ve arkadaşlarına dokunmaya çalışan ya da gördüğü her şeyi eline alıp dokunmak isteyen bir öğrenci ise, büyük olasılıkla kinestetiktir. Olumlu davranışlarda olduğu gibi, olumsuz davranışlarda da gözlenebilecek çok fazla ipucu vardır. Örneğin derste sıklıkla dalan, hayal kuran bir öğrenciye öğretmeni kızdığında o öğrenci ona şunu demek istemektedir.

“Sevgili öğretmenim, ben sıklıkla dalıyor ya da hayal kuruyorum. Çünkü sen dersini sadece sözel-dilsel olarak sunuyor ve işliyorsun. Benim doğal öğrenme kanalım olan görsel uyarıcılarla dersi sunmadığın için bende kendi ihtiyacımı hayal kurarak kendim gidermeye çalışıyorum. Anlasana...”

Derste devamlı hareket eden, hiçbir şey bulamazsa kalemini açmak için çöpe giden öğrenciyi öğretmeni suçlarsa, o öğrenci öğretmenine şöyle seslenebilir;

“Canım öğretmenim. Ben kinestetik, harekete dayalı bir öğrenciyim. Oysa sen; susun, kıpırdamayın, çiçek olun diyorsun. Ama ben hareket ederek öğrenebiliyorum. Sen derste sadece konuşuyorsun. Ben sıkılıyorum, Konuyu harekete dayalı işlesen ben de hareket ihtiyacımı gidermiş olacağım. Siz günlük planlarınıza hareketi sokmayınca ben kendimi sokuyorum.”

Öğretmenler sınıf içinde çocukların neler yapmaktan hoşlandığına bakarak bazı öngörülerde bulunabilirler. Örneğin, Atatürk hakkında istediğiniz bir etkinliği yapın denildiğinde çocuklar farklı etkinliklere yönelebilir. Bir çocuk Atatürk hakkında bir kompozisyon ya da şiir yazabilir. Bir başka çocuk Atatürk ile ilgili resim çizebilir. Bir diğeri dramayla duygularını ifade edebilir. Atatürk’ ün sevdiği şarkılardan ya da fotoğraflarından koleksiyon yapan bir öğrencide çıkabilir. Bu tür gözlemler birkaç kez yapıldığında oldukça sağlıklı verilere ulaşılabilir.” (Selçuk:2004:24)

### 3.5.2.2. İşaretleme Ölçekleri ve Dereceleme Ölçekleri

“İşaretleme listeleri, öğrenciler hakkındaki gözlemlere dayalı olarak ya da öğretmenler, anne-baba ya da öğrencilerin kendileri tarafından doldurulabilir. Zekâ alanlarına ilişkin bir işaretleme listesi verilir. Bu form kesinlikle bir zekâ testi değildir. Sadece bu forma bakarak bir öğrenciyle ilgili bir yargıya asla ulaşamaz. Öğrencilerin hangi alanlara daha fazla yakın olduklarına ilişkin yüzeysel bir fikir verebilir. Bu form öğrencilerin



birbirleriyle kıyaslanmalarında, derecelendirilmelerinde ya da belirli sınıflara yerleştirilmelerinde kullanılamaz “ (<http://www.fenokulu.com>, 21.04.2009).

### **3.5.2.3. Anekdot Kaydı**

“Anekdot, herhangi bir öğrencinin belli bir ortamda özgül bir davranışının ayrıntılı olarak betimlenmesidir. Anekdotların gözlenen olayla ilgili objektif betimlemelere dayalı olması gerekmektedir. Çünkü davranışları yansıttığı ölçüde yararlı olmaktadır. Öğretmenler sınıfta, koridorda, bahçede dikkate değer davranışlar için anekdot kaydı tutabilirler. Bu form öğrencilerin istikrarlı olarak gösterdiği bazı davranışların kaydında kullanılabilir. Bu kayıtlar daha sonraki öğretmenler için verimli bir kaynak olacaktır. Her bir anekdot kaydı sadece bir öğrenci için tutulmalıdır. Bazen bir olay iki öğrenci arasında geçebilir. Bu tür durumlarda aynı kaydın iki öğrenci için de çoğaltılması ve onun dosyasına da konulması gerekir. Ayrıca, kayıt formunun alt kısmına bu kaydın iki öğrenci içinde dosyalandığı belirtilmelidir.

Anekdot kayıtları açık uçlu olduğu için gözlemcinin ön yargılarını kayıtlara yansıtması muhtemeldir. Elbette önyargılardan tamamen arındırılmış kayıt tutmak tam anlamıyla mümkün değildir. Ancak, gözlemcinin eğitilmiş olması, duygularını denetleyebilmesi, davranışlar arasında nesnel olmayan ayrımlar yapmaması kaydın gerçeğe uygun olmasını kolaylaştırır. Bir öğrencinin ilk defa yaptığı tekrarlanmayan sıra dışı bir davranış üzerinde yoğunlaşmamak ve hatta bu tür davranışlar tekrarlanmadığı sürece kaydetmemek gerekir” (Kayılı,2004:42).

### **3.5.2.4. Kimdir Bu? Tekniği**

“Zekâ alanlarına ilişkin olarak “kimdir bu?” tekniğini uygulamaya başlamadan önce, hangi amaçla ya da hangi türde bilgi edinmek istediğine karar verilmelidir. Kimdir bu anketinde yer alacak sorular buna göre hazırlanmalıdır. Bu proje çalışmasında kimlerin ne tür göreve ve etkinliklere yatkın olduğunu saptamak için proje yöneticisi, organizasyon sorumlusu, yazman, arabulucu, araştırmacı vb. kategorilere yer verilir ve bu kategorilere en uygun ismin kim(ler) olduğu sorulur. Örneğin, projede liderlik yapabilecek kişi kimdir? Tarzında bir soru yöneltilebilir. Bu suretle akran değerlendirmesi yoluyla hangi öğrencinin hangi zekâ alanlarındaki işlere yatkın olduğu anlaşılabilir. Bu amaçla sosyometriden de yararlanabiliriz” (Okut:2004).

### **3.5.2.5. Görüşme**

“Öğretmenler, anne-baba ve diğer öğretmenlerle tekniğine uygun görüşmeler yaparak çocukların sahip oldukları zekâ alanları hakkında geniş bilgi edinebilirler. Anne ve babalar yıllarca çocuklarıyla ilgili zengin yaşantılara şahit olurlar. Bu görüşmelerde velilerin bilgilerinden yararlanılmalı ve onlara çocuğun zekâ alanlarını geliştirme konusunda bilgiler verilmelidir. Görüşmelerde öğrencinin hangi konularda başarısız olduğu değil, neleri daha iyi yaptığı üzerinde odaklanma yararlı olabilir. Öğretmenler, farkında olarak ya da olmadan

öğrencinin zayıf olduğu dersleri öncelikle vurgulama eğilimindedir. Oysa bu durum hem velinin hem de öğrencinin enerjisini azaltacaktır. Diğer öğretmenlerle yapılan görüşmeler öğrenciler hakkında daha nesnel sonuçlara ulaşma olanağı sağlar. Bir derste yeterli olmayan bir çocuk başka bir derste kendisini daha iyi ifade edebilir. Bunun tersi de olabilir. Öğretmenler Odası, öğrenciler hakkında en çok konuşulan mekânlar arasındadır. Genellikle en iyi ya da en kötü denilen öğrenciler hakkında konuşulma olasılığı daha yüksektir. Bu tür konuşmalar etiketlemeye yol açmaktadır. Öğretmenler olumlu ya da olumsuz olarak birbirlerinin görüşlerinden kolaylıkla etkilenmektedirler. İlke olarak asla bir öğrencinin yetersizliklerini ön plana çıkarmamakta yarar vardır” (Selçuk,2004).

### **3.5.3. Çoklu Zekâ Kuramındaki Zekâ Alanları**

Gardner’in bahsettiği sekiz zekâ alanı şunlardır:

- 1.Sözel-Dilsel Zekâ (Verbal-Linguistic)
- 2.Mantıksal-Matematiksel Zekâ (Logical-Mathematical)
- 3.Görsel-Uzamsal Zekâ (Visual-Spatial)
- 4.Bedensel-Kinestetik Zekâ (Bodily-Kinesthetic)
- 5.Müziksel-Ritmik Zekâ (musical)
- 6.Kişilerarası-Sosyal Zekâ (Interpersonal)
- 7.Kişisel-İçsel Zekâ (Intrapersonal)
- 8.Doğa Zekâsı (Naturalistic)

### **3.5.4. Çoklu Zekâ Kuramının Dansda Yetenek Seçimine Uygulanması**

Gardner’in Çoklu Zekâ Kuramı dans açısından incelendiğinde bu zekâ türlerinden her birinin, her insanda ve ya her meslekte erbabında bulunmasının olumlu olacağına hiç şüphe yoktur. Bir dansçıda da bu zekâ özelliklerinin tümünün bulunması eğitimcilerin tamamının isteği olacaktır. Ancak ben bu noktada dansçılığı bir meslek olarak ele alarak ve Konservatuvarlardaki Halk Oyunları Bölümü öğrencilerini de göz önünde bulundurarak Gardner’in sıraladığı zekâ alanlarından bunları direk olarak ilgilendirecek olanları incelemek istiyorum. Buna göre Çoklu Zekâ Kuramında söz edilen zekâ alanlarından;

1. Bedensel – Kinestetik Zekâ

2. Müziksel – Ritmik Zekâ

3. Kişilerarası – Sosyal Zekâ

#### **3.5.4.1. Bedensel – Kinestetik Zekâ**

Öncelikle şunu belirtmeliyim ki Gardner’ın Çoklu Zekâ Kuramında sıraladığı sekiz maddeden birisinin de Bedensel – Kinestetik Zekâ olması, dansın fiziksel ve işitsel olma özelliğinin yanında zihinsel bir aktivite ve özellik olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Nilay TALU Bedensel – Kinestetik Zekâyı şu şekilde açıklamıştır.

“Bireyin vücudunu ve hareketlerini kullanım biçimini ifade eder. Bedensel zekâsı yüksek bireyler sportif hareketleri düzenli-ritmik oyunları kolayca uygulayabilirler. Bu bireylerde, koordinasyon, denge, hız, el becerisi ve esneklik dikkat çekicidir. Dansçılar aktörler sporcular, cerrahlar bunlara örnek gösterilebilir” (Talu,1999).

Sağlık Terimleri Sözlüğünde kinestezi “kas hareketlerinin duyumu” olarak tanımlanmıştır. Levent OKUT ise kinesteziyi şöyle açıklamıştır;

“Gardner, kinestezinin altıncı duyumuz olduğunu söyler. Kinestezi nazikçe hareket edebilme, diğer insanların ve nesnelerin hareketlerini doğrudan kavrayabilmekle ilgilidir” (Okut,2004).

Bedensel – Kinestetik Zekâyı Sahip Olan İnsanların Özellikleri;

- Zihin ve vücut koordinasyonunu etkili biçimde kullanırlar.
- Fiziksel işlerde, görevlerde denge, zerafet ve maharet gösterirler.
- Çevresini, nesnelere, dokunarak ve hareket ederek incelerler.
- Öğrendiklerine dokunmayı, ellemeyi ya da onları kullanmayı tercih ederler.
- Aktif katılımı daha iyi öğrenirler.
- Söylenenden çok yapıları hatırlarlar.

- Nesneleri düzgün kullanmada (el becerisi) ve vücudunu kullanarak başarılı gösterilerde bulunma konusunda yeteneklidirler.

Bedensel zekânın temel özellikleri şunlardır:

- Bir veya birden çok sporla uğraşır. Uzun süre hareketsiz oturamaz.
- Nesneleri parçalayıp bütünlemeyi sever.
- Yeni tanımadığı nesnelere dokunur.
- Hareket ederek öğrenir. Dinleme, konuşma, dans, koşma, dokunma ve hareket etmeyi sever.
- Öğrenmede role-play, drama, tiyatro ve hareket etmeye ihtiyaç duyar.
- Sağlıklı yaşam konusunda vücutlarına özen gösterirler.
- Fiziksel işlerde, görevlerde denge, zarafet, maharet ve dakiklik gösterirler.
- Çevresini, nesnelere, eşyaları dokunarak ve hareket ederek inceler.
- Öğrendiklerine dokunmayı, ellemeyi ya da onları kullanmayı tercih ederler.
- Fiziksel maharet isteyen alanlarda (dans, spor...) yenilikler keşfeder ve farklılıklar ortaya çıkarırlar.
- Rol yapma, atletizm, dans, dikiş-nakış gibi alanlarda yetenekleri vardır.
- Aktif katılımı daha iyi öğrenirler. Söylenenden daha çok yapıları hatırlarlar.
- Gezi-inceleme-model/maket yapma gibi fiziksel aktivitelere katılmadan zevk alırlar.
- Organizasyon yapma özellikleri gelişmiştir. Buldukları çevreye ve onu kapsayan sistemlere karşı duyarlıdır ve sorumlu davranırlar.
- Öğrenme yolu: Zihinle bedeni birleştirerek, mimiklerle, vücudu geliştirerek, dokunarak, dans ederek, üç boyutlu tasarımlar oluşturarak öğrenme.

Çalışma alanları: Spor, Dans, Heykeltıraş, Teknik direktör, Koreografi, Oyunculuk, Cerrahlık, Pantomimcilik, Sanatçılık gibi alanlarda başarıyla çalışabilirler. (<http://ilkbahar.k12.tr>, 21.05.2008)

#### **3.5.4.2. Müziksel – Ritmik Zekâ**

Müziksel – Ritmik zekâ da teze konu olan yetenek seçimlerinde, teste tabi tutulanlarda bulunması gereken özelliklerden biridir. Elbette amaca yönelik olarak yapılacak

yetenek seçimlerinde bu özellik ya belirli seviyede aranabilir ya da hiç aranmayabilir. Özellikle müzik kabiliyetinin daha üst seviyede olması gereken müzikallerde görev alacak olanlarda ve ya konservatuvar öğrencisi seçimlerinde aranabilecek bir özelliktir. Müziksel – ritmik zekâyı şu şekilde açıklayabiliriz;

“Müzikal zekâ duyguların aktarımında müziği bir araç olarak kullanan insanları hatırlatmaktadır. Bu bireyde ritim, melodi, perde duyarlığı vardır. Enstrüman çalma, söylenen şarkının benzerini bulma gibi yetenekleri kapsar. Bu zekâları güçlü bireyler, genellikle müzisyenlik, koristlik, orkestra şefliği gibi işlerle uğraşırlar”(Talu,1999).

Müziksel-ritmik zekânın üç ögesi bulunmaktadır.

1. Sesin perdesi
2. Ritim
3. Sesin tonuna karşı duyarlı olmak

“Perde, müziğin melodisini yansıtır. Ritim, tempoyu ve akışı işaret eder. Üçüncü öge ise ses tonunun kalitesiyle ilgilidir. Gardner, müziksel-ritmik zekânın dille ilişkisi olduğunu belirtmektedir. Çünkü müziksel-ritmik zekâ, anlamı belirtmede kullandığımız işaret sistemlerine dayanmaktadır”(Selçuk:2004).

Bu zekâsı yüksek olan kişiler;

- Notasını görmediği müziği tanır. Melodileri tanır. Enstrüman çalar, koroda söyler.
- Çalışırken tempo, ritim tutar.
- Seslere karşı duyarlıdır.
- Şarkıları kolaylıkla öğrenir.
- Şarkı söyleme, mırıldanma ve dinlemeyi sever.
- Öğrenmede müzik, teyp-recorder, kasetler ve ritimlere ihtiyaç duyar.
- İnsan sesi çevreden gelen sesler gibi çok farklı seslere karşı duyarlıdır, dinler ve tepkide bulunur.
- Müziği yaşamında kullanmak için fırsatlar oluşturur.
- Seslerle nota ve ritimlere karşı özel bir ilgiye sahiptir.

- Müziği hareketlerle birleştirerek farklı figürler ortaya çıkarabilir. Orijinal müzik kompozisyonları oluşturabilir (<http://www.gramerimiz.com>,20.05.2008).

Müzik zekâsının temel özellikleri şunlardır:

- Müzik ve ritim yapısını beğenme/değerlendirebilme
- Müziği duyma şemaları ya da kareleri
- Seslere ve titreşimsel motiflere duyarlılık
- Ses, ritim, müzik, ton ve titreşimleri tanıyabilme, yaratabilme ya da yeniden üretebilme
- Ton ve ritimlerin kendilerine has kalitelerini değerlendirebilme.

Öğrenme yolu: Melodi ve ritim yaratarak, empati kurarak, seslere duyarlı olarak, enstrüman kullanarak, müziğin yapısını kavrayarak öğrenme.

Çalışma alanları: Şarkıcı, Besteci, Müzisyen, Orkestra şefi, Müzik eleştirmeni gibi alanlarda başarıyla çalışabilirler.

Bu zekâ alanının karakteristik özellikleri: Pek çoğunun güzel sesi vardır ya da güzel şarki söylerler. Müzik aleti çalmaya heveslidirler ya da çalışırlardır. Müzik dinlemeyi sever, okul dışında öğrendikleri şarkıları söylemekten çok hoşlanırlar. Koro ya da buna benzer faaliyetlere katılmaktan zevk alırlar (<http://ilkbahar.k12.tr> , 21.05.2008).

### **3.5.4.3. Kişilerarası Sosyal Zekâ**

Kişilerarası Sosyal zekâ özellikle grup çalışması yapılacak ise bu gruba müdahil olanlarda bulunması gereken önemli özelliklerdendir. Grup birliğinin sağlanması, grupta kişiler arasındaki problemlerin olmaması grubun verimi açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla kişilerarası sosyal zekâsı yüksek üyelerden oluşan bir grubun veriminin daha yüksek olması muhtemeldir. Gardner'in sekiz zekâ alanından biri olan Kişilerarası Sosyal Zekâ'yı şu şekilde açıklayabiliriz.

“Sosyal zekâsı yüksek birey insanları çok iyi tanır. İnsan davranışlarını yorumlama yeteneğine sahiptir. İnsanlarla çok iyi ilişkiler kurar, bu sebeple çok sayıda arkadaşı vardır. Arkadaşlarının sorunlarıyla ilgilenir ve önerilerde bulunur. Liderlik özelliği ve işbirliği yapabilme özelliği baskındır. Çok iyi empati kurar. Karşısındakinin ruhsal durumuna karşı duyarlılık gösterir”(Özbey, 2006).

“Gardner kuramını ilk ortaya attığında kişilerarası ve içsel zekâyı ”kişisel zekâlar” adı altında aynı başlıkta toplamıştı. Daha sonraki çalışmalarında tam olarak değilse de bunların birbirinden bağımsız olduğu yargısına varmıştı. Kişilerarası zekâ diğer insanları tanımak ve onlarla başarılı bir etkileşim kurmak için kullanılır. İnsanlarla ilgilenmek, birlikte çalışmak, onlarla öğrenmek, onlara öğretmek bu zekânın baskın olanların hoşlandığı şeylerdir. Liderlik becerileri, arkadaşlık becerileri, empatik olabilme sosyal zekâsı yüksek olanların en belirgin özellikleridir” (Selçuk,2004).

Bu zekâsı yüksek olan kişiler;

- Arkadaşları ile birlikte olmaktan hoşlanır. Doğal lider olarak davranır.
- İkna becerisine sahiptir. Kulüp dernek ve komitelerde zevkle çalışır.
- Çok arkadaşı vardır. Dinlemeyi ve konuşmayı sever.
- Yönetme ve organize etmeden zevk alır.
- Öğrenmede arkadaşlar, grup oyunları ve sunuş yapmaya ihtiyaç duyar. Yaşlılar ile ya da farklı yaş grupları ile olmaktan zevk alırlar.
- Diğer insanların duygularına karşı duyarlıdırlar. Diğer insanları konuşmaları ile etkilerler.
- Grup ve takım çalışmalarından, çok özel ve mükemmel ürünler ortaya çıkararak; gruplar halinde çalışmaktan zevk alırlar.
- Farklı kültürler, farklı yaşam tarzları konusunda çok meraklıdırlar.
- Çok küçük yaşlarda bile toplumsal ve politik sorunlarla ilgilenebilirler.
- Güçlü bir espri yeteneğine sahiptirler.
- Davranışlarının sonuçlarını değerlendirebilirler.
- İnsanların her tür davranışına karşı kabul edicidirler.
- Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanırlar.
- Farklı ortamlara, farklı insan topluluklarına girdiklerinde kolaylıkla uyum sağlayabilirler.
- İnsanları organize etme yetenekleri vardır. Liderlik vasıflarını taşırlar.  
(<http://www.cokluzeka.com>, 20.05.2008)

**Sosyal zekânın temel özellikleri şunlardır:**

- Etkili sözlü ya da sözsüz iletişim

- Diğer kişilerin ruh hallerine, hislerin, mizaçlarına ve motivasyonlarına karşı duyarlılık
- Grup içinde birlikte çalışma
- Başka birini iyi dinleyebilme ve görüş açılarını anlayabilme
- Kendini başka birinin yerine koyabilme
- “Sinerji” yaratabilme ve muhafaza edebilme

**Öğrenme yolu:** Sinerji oluşturarak, sempati kurarak, işbirliği yaparak, kaynaşarak, iletişim kurarak öğrenme.

Bu zekâ alanının karakteristik özellikleri:

- Liderlik özelliklerine sahip olan bu çocuklar arkadaşları arasında en popüler olan çocuklardır.
- Sosyal faaliyetlere katılmaktan zevk alırlar.
- Kulüplerde, organizasyonlarda, komitelerde yer almayı severler. Birden fazla yakın arkadaşları vardır.
- Başkalarına önem verir ve onlar için endişelenir. (<http://ilkbahar.k12.tr> 21.05.2008)



## SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma sırasında incelenen kaynaklarda dansın hep bir veya iki yönüyle ele alınarak tasvir edildiği tespit edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda ise dansın üç yönlü bir eylem olduğunu kesin olarak ifade etmek gerektiği sonucuna varılmıştır. Alanında uzman Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU ile yapılan istişare sonrasında kendisine ait olan dans tanımının aşağıdaki şekilde güncellenmesi uygun bulunmuştur. Buna göre dans;

*“Orijini itibariyle majik ve kültik (büyü ve tapınmasıyla ilgili) olan, bütün çağlarda ve bütün ülkelerde duyguların, coşku ve heyecanların ritmik hareketlerle (müzik aleti eşliğinde veya müzik aleti olmaksızın) anlatıldığı, **fiziksel, işitsel ve zihinsel** bir eylemdir”*

Bu tanımdan hareket ile dans ile ilgili yetenek seçimi testlerinde, dansçılarda aranabilecek bazı özellikleri 4 ana başlık ve bunların alt başlıklarını ve bu özelliklerin tespitinde kullanılacak bazı gözlem ve test teknikleri şunlardır.

### 1. Fiziksel Özellikler

#### 1.1. Fiziksel Yeterliliğe Dayalı Özellikler

1.1.1. Sağlık açısından uygunluk: Teste tabi tutulanların sağlık açısından uygunluğunun tespiti için yetenek seçimi sonrası yapılacak olan işin içeriğine göre hastanelerden alınacak raporlar dikkate alınmalıdır.

1.1.2. Fiziksel uygunluk: Amaca yönelik olarak bazı topluluklarda dansçılar arasında fiziki görünüm açısından bütünlüğü sağlayabilmek amacı ile aranabilir. Boy, kilo ve yağ oranı ölçümleri bilinen tekniklerle yapılabilir.

1.1.3. Denge: Teste tabi tutulunun denge kabiliyeti Flamingo Denge Testinin uygulanmasıyla aynı zamanda rölevede ve ya değişik ayak pozisyonlarında pase hareketiyle vb. tespit edilebilir.

1.1.4. Esneklik: Teste tabi tutulunun sırt, bel, kalça ve hamstringlerine yönelik esneklik Otur-Eriş (Sit and Reach) Testi ile ölçülebilir.

1.1.5. Hız ve Çeviklik: Teste tabi tutulananın hız ve çeviklik kabiliyeti, Mekik Koşu (5x10 Shuttle Run) Testi ya da amaca yönelik olarak hazırlanacak bir koordinasyon parkuru ile hazırlanabilir.

1.1.6. Kuvvet: Kas kuvvetinin değerlendirilmesi için Mekik (Sit Up), Sırt Mekiği, Kol çekme (Statik Kuvvet), Bükülü Kol ile Asılma (Kol ve Omuz Kas Dayanıklılığı) vb. testler uygulanabilir. Patlayıcı kuvvet kabiliyetinin ölçümü için Durarak Uzun Atlama, Dik Sıçrama gibi testler kullanılabilir.

1.1.7. Aerobik Kapasite: Aerobik kapasitenin ölçümü Aerobik Kapasite (Astrand) Testi, Harvard Step Testi, Wingate Testi gibi testler uygulanarak yapılabilir.

## 1.2. İcraya Dayalı Özellikler

1.2.1. Hareket Algısı: Hareket algılama yeteneğinin tespiti için yetenek seçimi sonrası yapılacak işin içeriğine göre halk dansları, bale vb. danslardan örnek hareketler gösterilerek bunları minimum tekrardan sonra yapmaları istenebilir.

1.2.2. Hareket Kabiliyeti: Ritmik hareket kabiliyetinin tespiti için teste tabi tutulana davul ile bir ritim çalınarak, bu ritme uygun yürümesi, koşması ve ya dans etmesi istenebilir. Hareket kabiliyetinin belirlenmesi için teste tabi tutulana klasik bale hareketlerinden şöne, jump, jöte vb. hareketler yetenek seçiminin amacına göre seçilip adaya gösterilerek, adaydan aynısını icra etmesi istenebilir.

1.2.3. Hareket Hafızası: Hareket hafızasının belirlenmesi için teste tabi tutulana var olan ve ya bu iş için özel olarak hazırlanmış bir adım cümlesinin tamamı gösterilerek minimum tekrardan sonra yapması istenebilir.

1.2.4. Repertuvar: Yetenek seçiminin amacına göre teste tabi tutulana önceden belirlenen bazı yöre oyunlarını ya da kendisinin hazırladığı bazı oyunları oynaması istenerek, bunun yanında genel yöre karakterleri ile ilgili sorular yöneltilerek tespit ve hafızasını ölçmek için ise bir enstrüman ile çalınacak, birkaç ölçüden oluşan ezgi tekrarları kullanılabilir.

1.2.5. Tiyatral Yetenekler: Teste tabi tutulananlardan her hangi bir şeyi taklit etmesi ve ya jest-mimik olarak çeşitli psikolojik halleri yansıtmaları istenebilir.

## **2. İşitsel Özellikler**

2.1. Müzik Kulağı ve Algılaması: Teste tabi tutulananın müzik kulağının ve müzik algısının seviyesini ölçebilmek için; yetenek seçimi sonrası yapılacak olan işin içeriğine göre piyanodan tek ses, iki ses, üç ses işitme testleri yapılabilir.

2.2. Ritim Kulağı ve Algılaması: Ritim kulağının ve algısının ölçülebilmesi için bir kalem ile yahut alkış vb. ile birkaç ölçüden oluşan ritim cümleleri teste tabi tutulana dinletilerek ayısını kendisinin de icra etmesi istenir.

2.3. Özel Yetenekler: Yapılacak etkinliğin içeriğine göre teste tabi tutulandan belirli bir enstrumanı çalması yahut ses ile icra yapması istenebilir. (Örneğin bir müzikal için ses ile icra, bir Kafkas ekibi için doli çalmak gibi.)

## **3. Zekâ Özellikleri**

3.1. Bedensel – Kinestetik Zekâ

3.2. İşitsel – Ritmik Zekâ

3.3. Kişilerarası – Sosyal Zekâ

Her üç özelliğin tespiti için en önemli unsur gözlemdir. Ayrıca bu zekâ türlerinin yukarıda anlattığım özelliklerinden dikkat, konsantrasyon gibi zihinsel özellikler belirlemek için Burdon Dikkat Testi gibi küçük testler (bkz. Ek-2) ve özel olarak hazırlanan bazı sorular sorulabilir.

**Tablo 8: Halk Oyunlarına Yönelik Yetenek Seçimi Testlerinde Dansçılarda Aranabilecek Özellikler**

<b>FİZİKSEL ÖZELLİKLER</b>	<b>İŞİTSEL ÖZELLİKLER</b>	<b>ZEKÂ ÖZELLİKLERİ</b>
<p>1. Fiziksel yeterliliğe dayalı özellikler</p> <p>1.1. Sağlık Açısından uygunluk</p> <p>1.1.1. Anamnez (Sakatlıklar, Alışkanlıklar v.b.)</p> <p>1.1.2. Sistemik muayene (KBB, Göz, Solunum sistemi, Hareket sistemi v.b.)</p> <p>1.1.3. Tetkikler ve Laboratuvar İncelemeleri (EKG, kan ve idrar testleri)</p> <p>1.1.4. Kondisyonel Testler</p> <p>1.2. Fiziksel Uygunluk</p> <p>1.2.1. Boy</p> <p>1.2.2. Kilo</p> <p>1.2.3. Yağ oranı</p> <p>1.3. Denge</p> <p>1.4. Esneklik</p> <p>1.5. Hız ve Çeviklik</p> <p>1.6. Kuvvet</p> <p>1.6.1. Kas Kuvveti</p> <p>1.6.2. Patlayıcı kuvvet</p> <p>1.6.3. Kuvvette devamlılık</p> <p>1.7. Aerobik kapasite</p> <p>2. İcraya Dayalı Özellikler</p> <p>1.3. Hareket Algısı ve Hafızası</p> <p>1.4. Hareket Kabiliyeti</p> <p>1.4.1. Ritmik Hareket Kabiliyeti</p> <p>1.4.2. Özel Hareket Kabiliyeti</p> <p>1.5. Repertuvar</p> <p>1.6. Tiyatral Yetenekler</p>	<p>1. Müzik Kulağı ve Algılaması</p> <p>2. Ritim kulağı ve Algılaması</p> <p>3. Özel Yetenekler</p>	<p>1. Bedensel-Kinestetik Zekâ</p> <p>2. İşitsel-Ritmik Zekâ</p> <p>3. Kişilerarası-Sosyal Zekâ</p>

Bu özelliklerin aranacağı bir bilimsel yetenek testi üç aşamada yapılabilir.

1. Ön seçim
  2. Ara seçim
  3. Son seçim
- Ön seçim aşamasında, mümkün olduğunca çok dansçı üzerinde spesifik özellikler aranmadan, genel dans yeteneğinin belirlenmesine yönelik testler yapılır.

Ara seçim aşamasında, amaca yönelik olarak üst düzey performans parametrelerine sahip olup olmadığı saptanır. Yüksek verimlilik için gerekli alt yapıya sahip olup olmadığının saptanmasına yönelik testler yapılır.

Son seçim aşamasında, yetenekli dansçının amaca yönelik olarak, yapılacak sunumdaki başarısını etkileyebilecek sosyal ve psikolojik etkenlerin saptanması ve bunlardaki başarısının tespitine yönelik testler yapılır. (Örneğin; jest mimik kullanabilmesi, ekip ruhu, özel müzikal yeteneği v.b.)

Bu bilimsel yöntemler ile seçilmiş halk oyunu icracılarında çalışma ve sunum aşamalarında şu gibi avantajlar gözlemlenebilir;

- Çalışmalarda, provalarda daha başarılıdır.
- Çalışmalarda, provalarda verilen yeni uyarılara daha çabuk uyum sağlar.
- Daha çabuk öğrenir.
- İfade yeteneği (Jest – mimik) daha başarılıdır.
- Daha önce edindiği deneyimleri yaratıcı bir şekilde başarısını arttırmak için kullanır.
- Kendine verilen zor görevleri bile başarıyla yerine getirir ve sorunları yaratıcı ve orijinal bir biçimde çözer.
- Performansının gittikçe yükselmesi onun tipik özelliğidir.
- Eğiticisinin performansını olumlu yönde etkiler.
- Kendini tam anlamıyla yaptığı işe verebilir, sistematik şekilde çalışır.

- Gerginlikte (Stres altında veya hata anında) bile gerçekçi, doğru değerlendirme yapabilir.
- Riski göze alabilir.
- Başarısızlıklar karşısında gücünü kaybetmez, bunu bir motivasyon gerekçesi yapabilir.

Halk oyunları alanında bu gibi testler direk ya da dolaylı olarak uygulanmasına rağmen en büyük problem bu testlerin değerlendirme aşamasında yaşanmaktadır. Halk oyunlarında bu testlerin değerlendirilmesi sırasında, genellikle testten alınan puanların yüksek puandan düşüğe doğru sıralanması tekniği uygulanmaktadır ki; bu da bilimsel doğrudan uzak bir tekniktir. Bu durum bir kişinin genel normlarda yeterli yeteneğe sahip olup olmadığından çok, sadece aynı anda teste tabi tutulduğu adaylar arasında bir değerlendirme yapmaya imkân verir. Yani bu tip bir değerlendirme herhangi bir test uygulamasında teste tabi tutulanların ne kadarının yetenekli ya da yeterli olduğu hakkında bize net bir bilgi vermez. Halk oyunları alanında uygulanan testlerde mutlak değerler olmadığından ve testler genellikle yüksek puandan düşük puana doğru sıralanıp değerlendirildiğinden kimi zaman teste tabi tutulanların tamamının yetersiz olması da muhtemeldir. Böylelikle bu değerlendirme “kötünün iyisini seçmek”den öteye gidemez. Oysa ki birçok sınavda olduğu gibi halk oyunları alanında yapılan testlerin de doğru bir şekilde değerlendirilmesi için mutlak değerlerinin olması gerekir.

Bazı spor testleri veya IQ testleri değerlendirilme yöntemlerinin incelenmesi bu konuda yol gösterici olabilir. Örneğin spor akademisi giriş sınavlarında başarılı olmak için belirli bir mesafeyi, ön görülmüş bir sürede kat etmiş olmak gerekmektedir. Testi bu sürenin altında tamamlayanlar başarısız, üstünde tamamlayanlar ise başarılı olarak değerlendirilirler. IQ testlerine bakıldığında yine bir sabit bir puan üzerinden, standart sapmalar dikkate alınarak sabit puanın altında kalanlar ve üstünde kalanlar ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

Bu testleri göz önünde bulunduracak olursak, halk oyunları konusunda yapılacak testlerin hazırlanış ve değerlendirilme aşamasında da göz önünde bulundurulması gereken iki önemli husus vardır. Bunlardan birincisi kimi alanlarda yapılan testler için bir standart puan belirlenmesidir. Bu puan daha önce belirttiğimiz sebeplerden amaca yönelik olacak şekilde tekrar değerlendirilebilir. Yani bir profesyonel grup için bu

standart puan 100 ise amatör bir grup için 75 olarak belirlenebilir. Değerlendirme sırasında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus ise cinsiyete bağlı olarak anatomik yapı ve kas gelişiminin farklılığıdır. Bir erkek ve bir bayanın kas uzunlukları, kas kuvvetleri aynı değildir. Bu geliştirilebilecek bir özellik olmasına rağmen değerlendirme aşamasında göz önünde bulundurulmalıdır. Kaldı ki yetenek testlerinin amacı da geliştirilebilecek yeteneğin belirlenmesidir. Dolayısıyla bu anatomik özellikler göz önünde bulundurularak kimi testler için cinsiyete göre farklı standartlar belirlenmelidir. Bu standartlar belirlenirken farklı yaş gruplarına göre, farklı değerlendirme kriterleri kullanmak da uygun olacaktır. Özetle farklı cinsiyet ve yaş grubundaki bireylerden aynı performansı beklemek doğru değildir. Ayrıca değerlendirme aşamasında teste tabi olanın testi bitirme süresi ya da gösterdiği performansın sınır kabul eden değerin üzerinde olması v.b. unsurlar da göz önünde bulundurulup artı puan olarak değerlendirmeye yansması gerekir. Bu sayede teste tabi tutulananın yetenekli olup olmadığı yanı sıra, bu yeteneğin ne düzeyde olduğu ve ne kadar geliştirilebileceği hakkında da bilgi sahibi olunabilir.

Dans için aranan özelliklerden bir çoğu geliştirilebilir yeteneklerdir. Bu göz önünde bulundurulduğunda maksimum başarıya ulaşmak ve en yüksek verimi alabilmek için bilimsel yetenek seçimi yöntemiyle seçilen bireyler, bilimsel olarak hazırlanmış ve planlanmış antrenman programlarıyla desteklenmeli, çalışmalar ve dansçılar üzerindeki gelişimin takip edilmesi müşterek olarak yürütülmelidir.

## KAYNAKÇA

- AÇIKADA, Caner ve ERGEL Emin (1990), **E. Bilim ve Spor** , Ankara
- AKGÜN, Necati (1989), **Egzersiz Fizyolojisi** (Cilt 1), Ankara
- AND, Metin (2002), **Oyun ve Būgü**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- AND, Metin (1964), **Türk Köylü Dansları**, İzlem Yayınları, İstanbul
- BOMPA, Tudor (2003) **Antrenman Kuramı ve Yöntemi** (çev. Tanju BAĞIRGAN), Bağırhan Yayınevi, Ankara
- CAMPBELL, Linda, CAMPBELL Bruce and DICKINSON Dee (1999), **Teaching and Learning Through Multiple Inteligences, Printed in The States of America**, Akt:DEMİRCİ, Neşet, **Eğitimde kuram ve uygulama**, 2008/4(1):79-97.
- COSKUNGÖNÜLLÜ, Rüya (1998). **Çoklu Zeka Kuramının 5. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Erisisine Etkisi**, Orta Dogu Teknik Üniversitesi, Ankara, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- ÇETİN, Alpaslan (1996) **Atletizmde Yetenek Seçiminde Kullanılan Testler ve Yoğunluk Parametreleri-III**, A.B.T.D., sayı: 23, s.15-22
- DÜNDAR, Uğur (2000), **Antrenman Teorisi**, Bağırhan Yayınevi, Ankara
- EROĞLU, Türker (1999), **Halk Oyunları El Kitabı**, İstanbul
- EROĞLU, Türker **Yayımlanmamış Ders Notları**, Sakarya Üniversitesi Türk Halk Oyunları Bölümü
- GÜRSES, Çetin ve OLGUN, Pervin **Sportif Yetenek Araştırma Metodu (Türkiye Uygulaması)**, Türk Spor Vakfı Yayınları, Ankara
- HOŞGÖRÜR, Vural ve KATRANCI, Mehmet (2007), “Sınıf ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrencilerinin Baskın Zeka Alanları”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 24(2007),33-4
- <http://www.cokluzeka.com/> - 64k (2008, Nisan 20).



<http://www.fenokulu.com> (2009, Nisan 24)

[http://www.gramerimiz.com/coklu\\_zeka.htm](http://www.gramerimiz.com/coklu_zeka.htm) - 27k (2009, Nisan 23).

<http://www.ilkbahar.k12.tr> (2008, Mayıs 21)

<http://www.metu.edu.tr/~e128318/project.htm> - 14k (2008, Nisan 21).

[http://www.orduram.gov.tr/wy\\_dosyalar/Burdon\\_Dikkat\\_Testi.doc](http://www.orduram.gov.tr/wy_dosyalar/Burdon_Dikkat_Testi.doc)

<http://www.tdk.gov.tr>

HUIZINGA, Johan (1951), **Homo Ludens oyunun toplumsal işlevi üzerine bir deneme**, (Çev. KILIÇBAY M. Ali 1995) Mart Matbaa Sanatları, İstanbul

KARL, K. (2001) **Sporda Yetenek Arama, Seçme ve Yönlendirme**, (çev. Hale HARPUTOĞLU), Bağırhan Yayınevi, Ankara

KAYA, O. N. (2002). **Çoklu zeka kuramının ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin atom ve atomik yapı konusundaki başarılarına ve öğrenmenin kalıcılığına tutum ve algılamalarına etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fen Bilgisi Öğretmenliği ABD, Ankara.

KOÇKAR, M. Tekin (1998), **Dans ve Halk Dansları**, Bağırhan Yayınevi, Ankara

KÖROĞLU, Hayrettin ve YEŞİLDERE, Sibel (2004), “İlköğretim yedinci sınıf matematik dersi tam sayılar ünitesinde çoklu zeka teorisi tabanlı öğretimin öğrenci başarısına etkisi”, **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt:24,sayı:04.ss.25-41.

MURATLI, Sedat (1997) **Çocuk ve Spor**, Bağırhan Yayınevi, Ankara

NALÇAKAN, Mesut (2005), **Türk Halk Oyunları Bölümü Öğrencilerine Yönelik Fiziksel Uygunluk Değerlendirilmesi**, İzmir, s.2-12

ÖRNEK, Sedat Veyis (1971), **Etnoloji Sözlüğü**, İstanbul

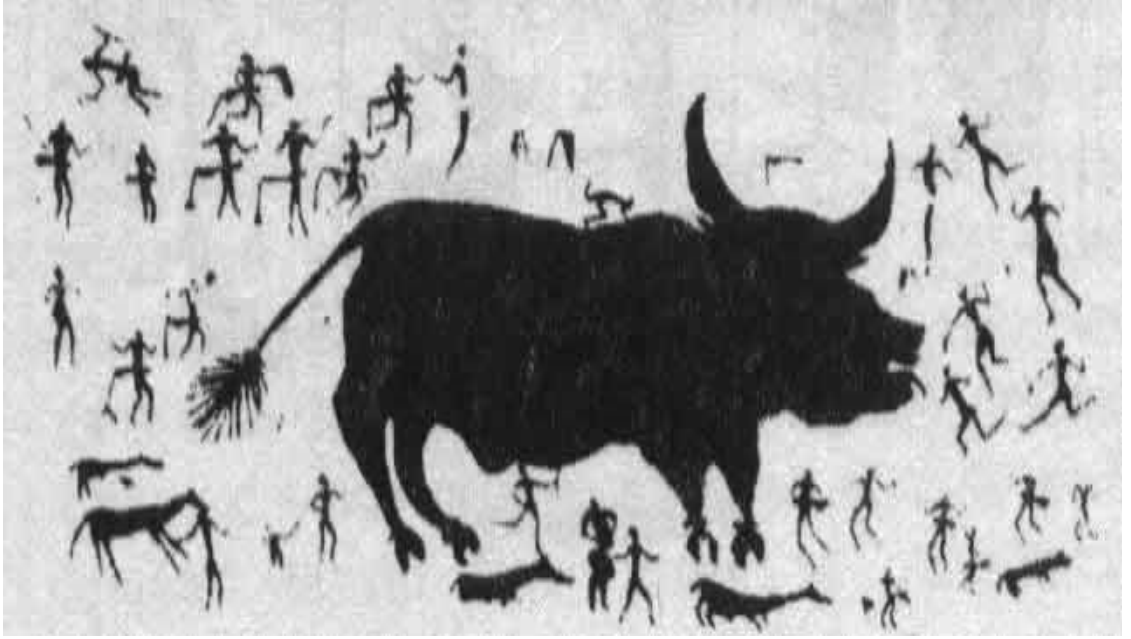
ÖZBEY, Çetin (2006); **Zeki Olmanın Sekiz Yolu: Çoklu Zeka Kuramı, Gelişen Geliştiren Öğretmen**, Ekim 2006-4.

- RADYANOV, N. (2003) **Rusya'da Yetenek Seçimi ve Yönlendirmesi**, H.Ü.S.B.T.Y.O. Seminer Notları, 3 Aralık
- SABAN, A. (2001), **Çoklu Zekâ Teorisi**, Nobel Yayıncılık, Ankara
- SELÇUK, Ziya; KAYALI, Hüseyin ve OKUT, Levent (2004), **Çoklu zeka uygulamaları**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- SEVİM, Yaşar (2002) **Antrenman Bilgisi**, Nobel Yayıncılık, Ankara
- TALU, Nilay (1999), **Çoklu zeka kuramı ve eğitime yansımaları**, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 15: 164-172
- TEBER, Şenol (1978), **Davranışlarımızın Kökeni**, Saten Yayınları, İstanbul

## EKLER

### EK 1: FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1



Fotoğraf 2



Fotoğraf 3



Fotoğraf 4



Fotoğraf 5



Fotoğraf 6





Fotoğraf 7



Fotoğraf 8



Fotoğraf 9



Fotoğraf 10



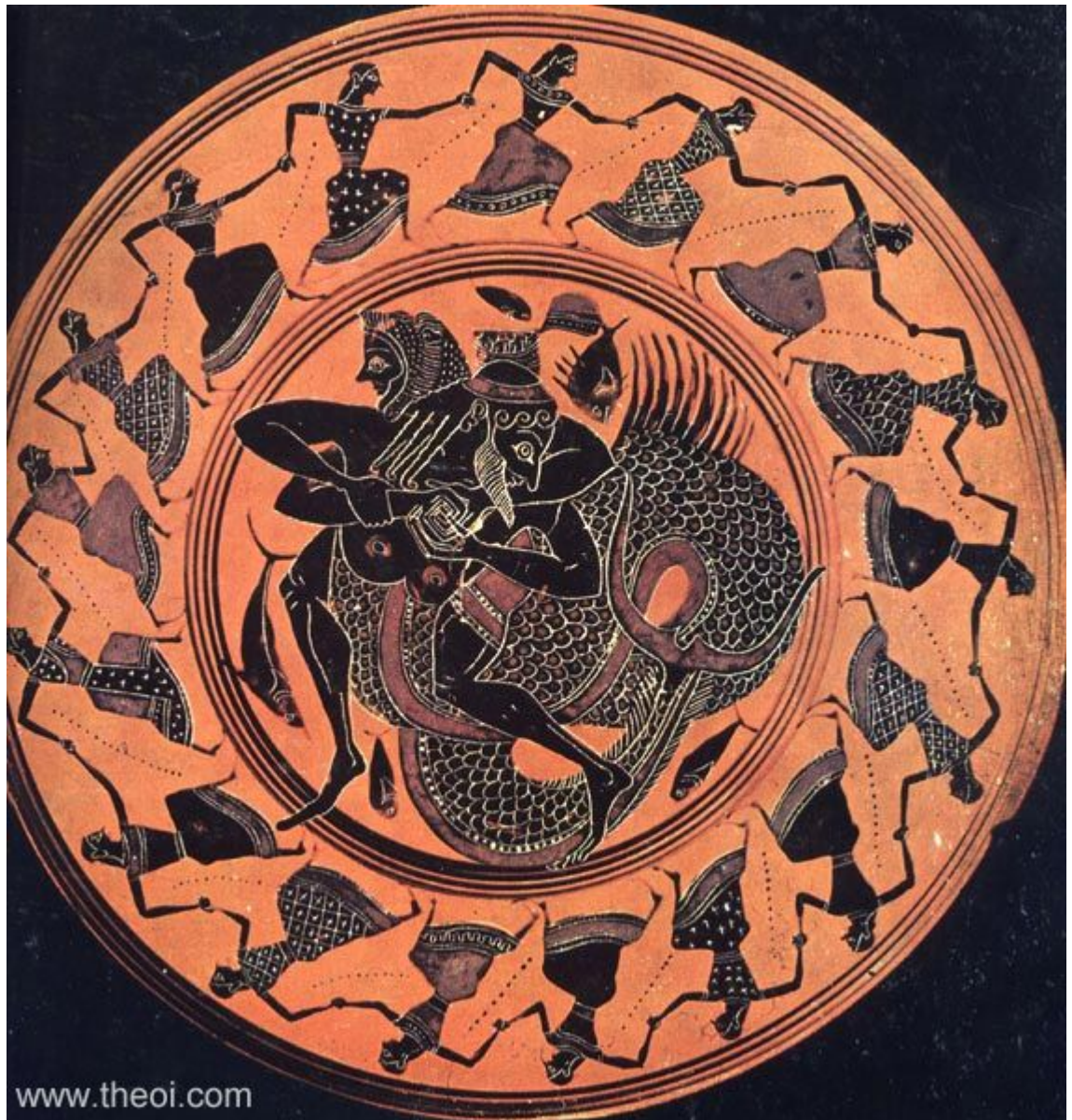
Fotoğraf 11



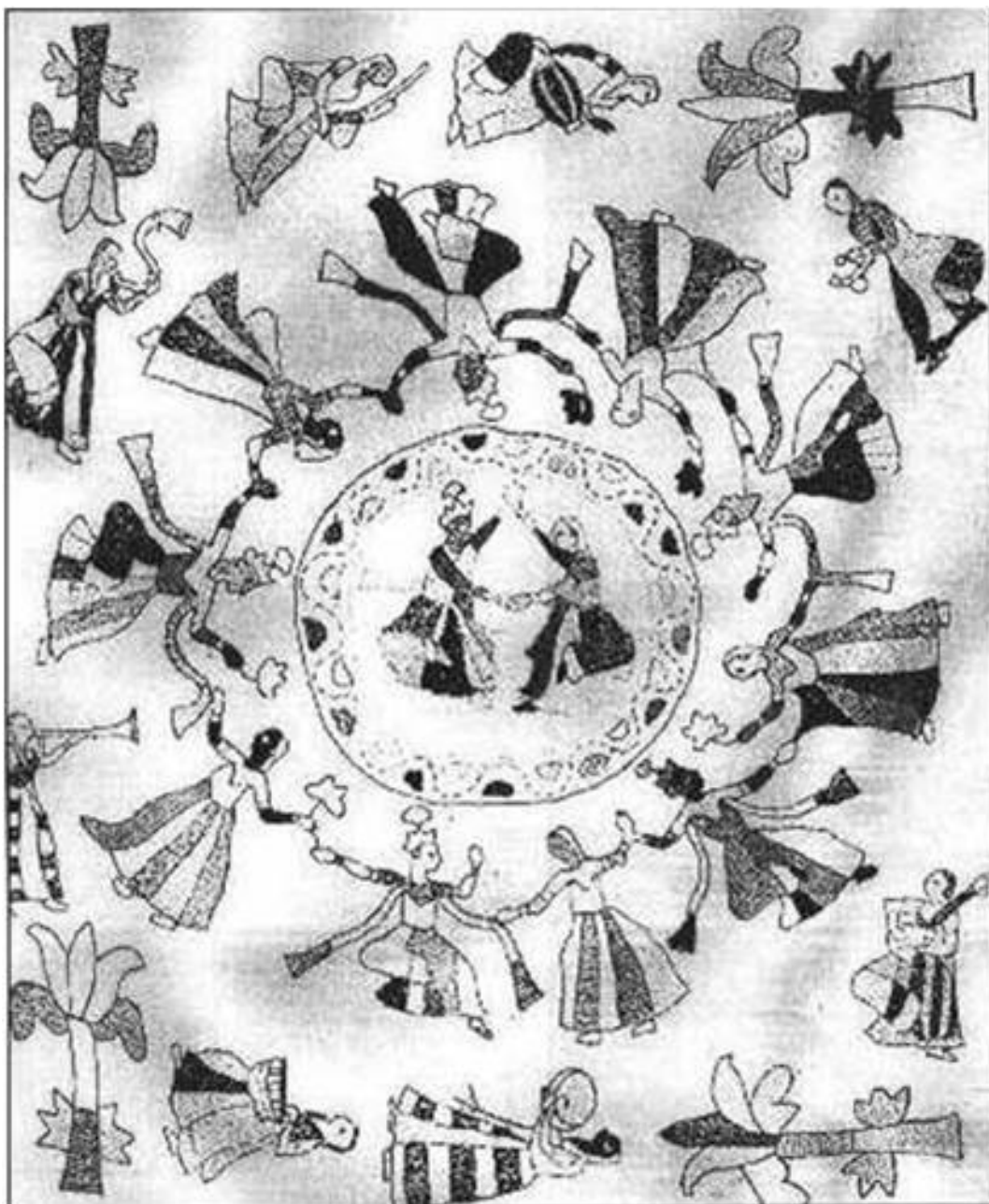
Fotoğraf 12



Fotoğraf 13

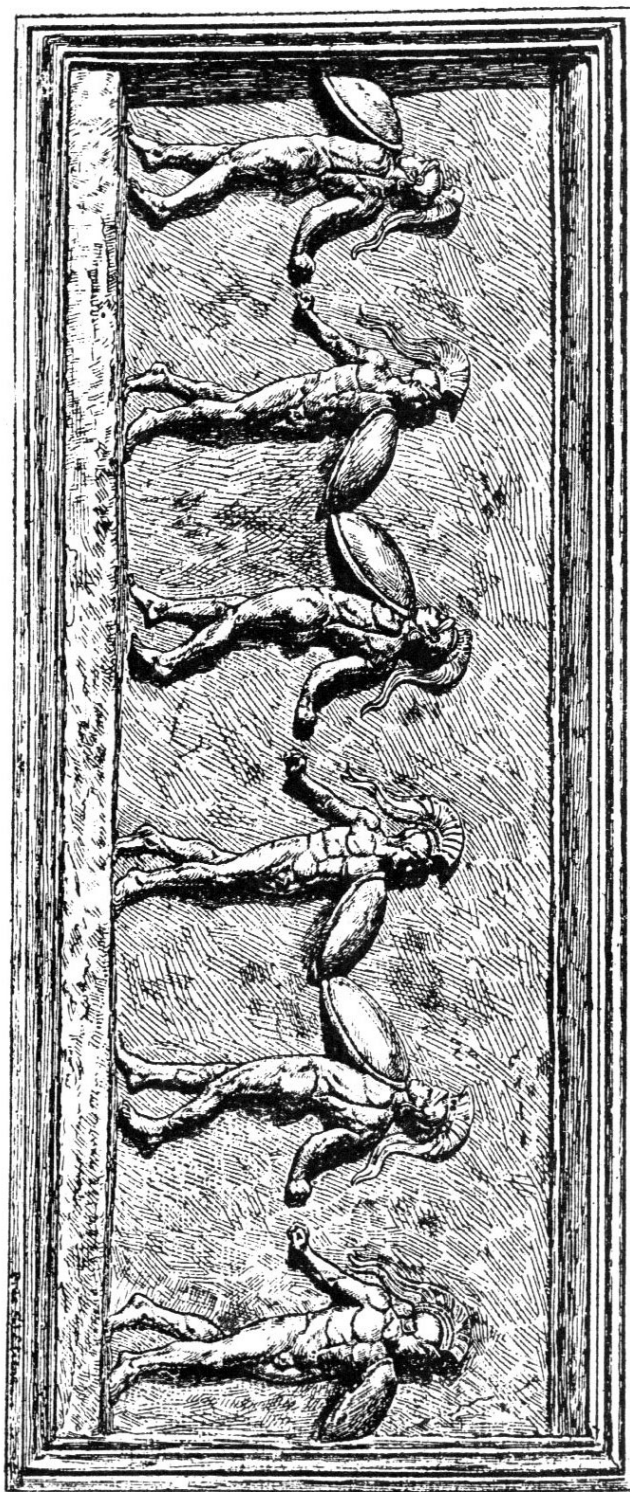


Fotoğraf 14





Fotoğraf 15



Fotoğraf 16



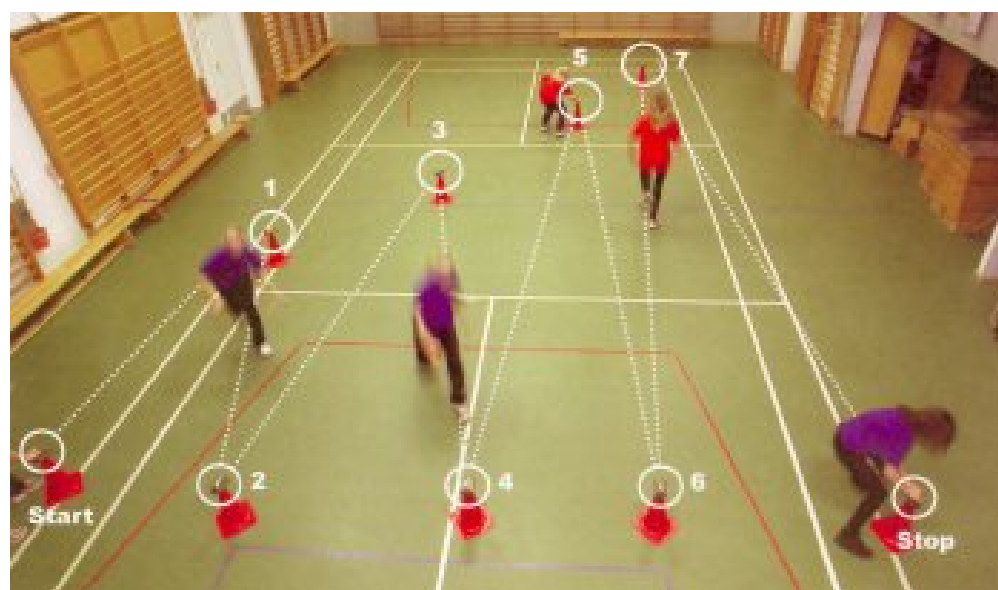
Fotoğraf 17



Fotoğraf 18



Fotoğraf 19



Fotoğraf 20



Fotoğraf 21

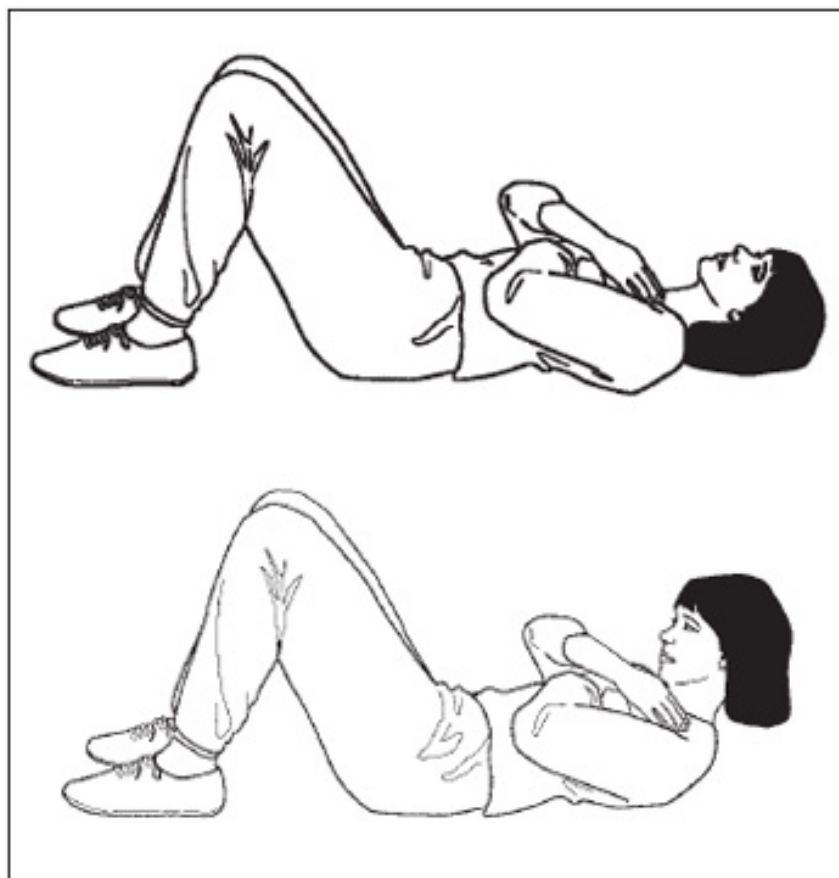


Fotoğraf 22





Fotoğraf 23



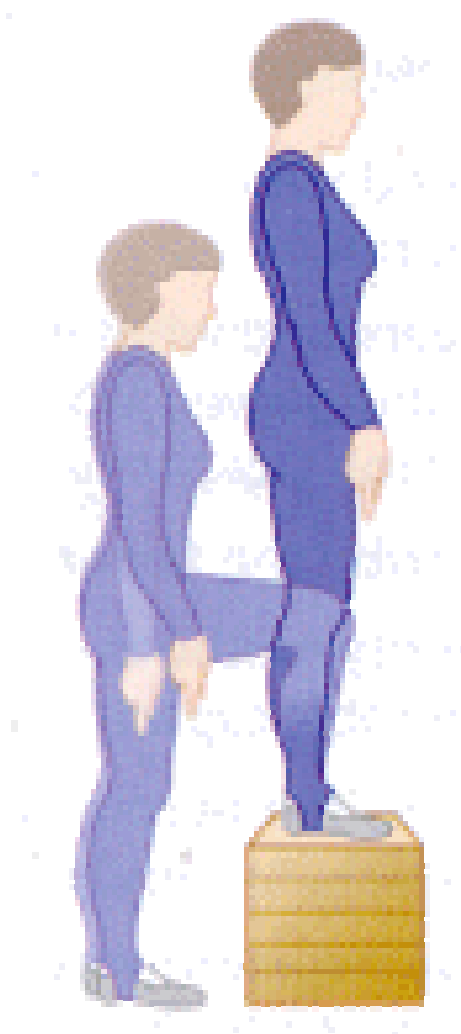
**Fotoğraf 24**



Fotoğraf 25



**Fotoğraf 26**



## EK 2: Burdon Dikkat Testi

Tarih:...../...../.....

Adı, Soyadı :

Yaş :

Sınıf ve No :

Cinsiyet:

a e p z s u a h v k l a s i b i o u o u o e  
r v b p m i b i r b s m n t d a u f c f k a  
c k a h s e y p h b p s d g y z d v r i f g  
y d v c o y e r z h e z s e g m k f z d a y  
f s d y i b t d h m l n i e m t g t b d f u  
k c i c k o k o s t l u z u g m a f l v u t  
i z r f o u d v h y p n b p m v h n n g r y  
p v k l n t y o r z n c p h t e m z i o i m  
r a l y g s o i v a i n a r c h o d b f p h  
k u b s y g u e m k l t c g v g r i p c t e  
  
c i t e l r n z f u d b m s h d k u f d s m  
s i v e t c p l r g v g c t l r m e u g y e  
b o k e h b u k o p f u d o h o r a n i a v  
i o s g y l a r m i f b z m e l h t z n z r  
o y t n a k v p y k g v n n h v m p b n p y h  
v d u o f r h i t u v l u a m f a c u l t s  
o k o k c i c k u f s b t g t m e i n i z h  
d t b i y a s f y n d z f k m g e s z e h z  
r e n e o c v d y f f l r v d z y g d z p b e

a f n p v d m t o y m i l g d e o t o c n t  
l u p z n k r h p u c b o y g u d v y a o l  
s z o a p f f t c v k i r b p m n e r g e s  
b a h v i h s c k z r f d r a c g y n m h y  
t d s v c g z y f m p t r o g e u u b b y h  
i u a n y a d u m f a p y z e b k d b o l z  
e l z h e a d z t c l p r y f m s n v i c v  
s b i v m z g p s m r k b k r e h c u v n s  
f l s l e i o l g l k t h z o k t d e a r h  
f m i i c f t i b s g k m k n p h v b g u

Çizilmemiş :.....

Yanlış çizilmiş:.....

Zaman :.....dk.

## **BURDON DİKKAT TESTİ:**

Bu test dikkat gücünü ölçer.

Çocuklara bir sayfa üzerine gelişi güzel dizilmiş harfler verilir. Bu harfler belli ve düzenli aralıklarla dizilmiştir. Her sayfada (20) satır vardır. Sayfadaki her harfin sayısı bilinir. Örnek olarak hazırlanan arka sayfadaki testte 150 tane (a) . 75 tane ( g ) . 50 tane (b) ve 25 tane (d) harfi bulunmaktadır. Burdon denemesi (10-20) yaşlarındakilere uygulanır. Sayfanın önceden ayarlanmış bir süresi de vardır. Her bölüm için Ortaokula (3) lisede (2) dakika süre verilerek çocuklara şöyle bir açıklama yapılır.

“Önünüzdeki sayfada bulunan bütün a, b, d ve g harflerinin altlarını kurşun kaleminizle çiziniz. Bir satırı gözden geçirirken önce yalnız bir harfi işaretleyiniz. Satırdaki tüm a, b, d, g lerin altını çiziniz..”

Çocuklar ne yapacaklarını iyice öğrenmelidirler. Bunu sağlamak amacıyla gerekirse tahtaya yazılmış iki satır harf üzerinde birlikte birde deneme yapılabilir ve daha sonra asıl denemeye geçilir. Denemeden sonra çizgiler sayılarak denemenin değerlendirilmesi yapılır.

Örneğin:

Bir çocuğun deneme kağıdında ilk satırlarda hata çok az iken sayfanın ortasından sonra hata aşağıya indikçe artmaktadır. Bunun için bu Çocuğun dikkati çabuk bozuluyor. Uzun süre dikkatini bir yerde, bir çalışma da tutamıyor denilebilir. Bir başka çocuğun deneme kağıdında ise , ilk iki satırda hata çok iken: sonraki .satırlarda gittikçe azalmış ve aşağılara doğru çok iyileşmiştir. Bu çocuk için de ( çalışmanın başında uyum güçlüğü gösteriyor, fakat bir süre sonra uyumlu ve verimli olabiliyor denilebilir.)

Bir deneğln kağıdındaki çizgiler genellikle çok az ise bunun için de (Dikkati zayıftır, bir yerde dikkatini toplayamamaktadır....) denilebilir.

Çalışma ve iyi öğrenme için dikkatin toplanması ve bu toplanmanın uzun süre dağılmaması çok önemlidir. Dikkatle okunmayan bit metin ne kadar yinelenirse yinelenirsin hiç akılda kalmaz. Her şeyden önce öğrenilecek konu üzerinde ilgi ve dikkatin toplanması gerekir.

Unutulmamalı ki ; öğrencinin başarısında aşağıdaki beş temel etmen çok önem taşımaktadır.

Bunlar;

\*İstekleme, (motivasyon)

\*Yapabilme gücü,

\*Donanım,

\*Değerlendirme,

\*Düzelme,

Burdon dikkat testi uygulanırken çocukların öncelikle istekleme yani motivasyonlarının sağlanması, testin verimliliği açısından önem taşımaktadır.

Çocuklar tanınırken onların ilk kez dikkatlerinin gücü ve özellikle dikkatlerini bir noktada toplayabilme yeteneğinin derecesini bilmek önem kazanır. Bazı ruhsal sorunlar da dikkatin dağıldığı ve istenilen bir yerde, toplanamadığı görülür. ([www.orduram.gov.tr/wy\\_dosyalar/Burdon\\_Dikkat\\_Testi.doc](http://www.orduram.gov.tr/wy_dosyalar/Burdon_Dikkat_Testi.doc))



## **ÖZGEÇMİŞ**

1981 yılında Ankara’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Çanakkale’de tamamladı. 2002 yılında Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda lisans eğitimine başladı. 2006 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı Folklor ve Müzikoloji bilim dalında yüksek lisansa öğrenimine başladı. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak göreve başlamış olup halen bu görevini devam ettirmektedir.